

Obecné trendy péče o krkonošské louky od 60. let dvacátého století po současnost v kontextu činnosti Správy Krkonošského národního parku

General trends in maintenance of the Krkonoše Mts meadows from the 1960s to the present in the context of the activities of the Krkonoše Mountains National Park Administration

TOMÁŠ JANATA¹, LIBOR DUŠEK²

¹ Správa Krkonošského národního parku, Dobrovského 3, 543 01 Vrchlabí, tomjanata@gmail.com

² Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, katedra sociální a kulturní antropologie, Studentská 84, 532 10 Pardubice – Stavařov, libor.dusek2@upce.cz

ABSTRAKT Studie chronologicky shrnuje poznatky o provádění péče o horské louky v Krkonošském národním parku a jeho ochranném pásmu v době od vzniku národního parku do současnosti. Snahou studie je průřezově zachytit hlavní obecné způsoby péče včetně poznání, kdo péči prováděl, s jakou motivací a s jakými výsledky. Popisovány jsou též nejcharakterističtější příklady obecně praktikovaných postupů péče o louky. Celou studii prochází linka zvyrazňující vliv Správy Krkonošského parku na popisované dění. Do přílohy byly převzaty popisy stavu konkrétních lokalit z oborového dokumentu Správy KRNAP ze závěru osmdesátých let dvacátého století dokreslující dopady obecných trendů péče o louky na konkrétní lokality.

KLÍČOVÁ SLOVA: louky, Správa Krkonošského národního parku, péče o louky, kosení, pastva, management

ABSTRACT This paper chronologically summarises findings about the maintenance of alpine meadows in the Krkonoše Mountains National Park and its protective zone from the creation of the national park to the present day. This paper endeavours to present a cross-section of the primary general methods of maintenance, including knowledge about who performed this maintenance, their motivation and their results. The most typical examples of the generally practised procedures for maintaining meadows are also described. The influence of the Krkonoše Mountains National Park Administration on the described events is emphasised throughout the paper. The status of specific locations described in the specialised document by the KRNAP Administration from the end of the 1980s, which provide further information about the impact of general trends in the maintenance of meadows, are provided in the attachment.

KEYWORDS: meadows, Krkonoše Mountains National Park Administration, meadow maintenance, scything, pasture, management

Úvod

Studie si vytyčila za cíl shrnout poznatky spojené s vývojem péče o biotop luk v Krkonošském národním parku včetně jeho ochranného pásma od vzniku institutu Krkonošského národního parku a jeho organizační složky Správy Krkonošského národního parku (dále Správa KRNP) do dnešní doby. Studie si všimá zejména kontextu, ve kterém se louky nacházely po vzniku KRNP (obr. 1), snaží se rozklíčovat alespoň přibližné časové období, v němž došlo ke změně paradigmatu z konzervátorského stylu ochrany přírody až po aktivní péči, tedy návrat k původním technikám a technologiím, které stály při vzniku luk a dále po celou dobu jejich existence. Studie dále hodlá co nejpodrobněji zachytit konkrétní činnosti vyvíjené či podporované Správou KRNP v duchu péče původních hospodářů.

Materiál a metodika

Časové období zkoumané studií zahrnuje počátky vzniku národního parku a je ukončeno rokem 2008, od kterého lze datovat další etapu péče o louky katalyzovanou novými dotačními možnostmi plynoucími z fondů Evropské unie. Za hlavní zdroj informací k sestavení studie byla volena zejména dokumentace produkovaná samotnou Správou KRNP. Chronologické seskupení slouží k pochopení dynamiky péče o louky, jejichž existence a kvalita se zpravidla neodvíjí od okamžitých změn (daných například změnou legislativy či jednorázovými rozhodnutími), ale spíše od dlouhodobějších projevů vlivu těchto změn na louky.

Informace dokumentující horské hospodaření od zrodu národního parku do prvních let nového společenského uspořádání na začátku 90. let jsou fragmentární a dosud nebyly komplexně sebrány a vytěženy. Jednotlivé poznatky jsou rozptýleny v akademických pracích (např. diplomových) zabírajících se svým zpravidla úzkým předmětem zájmu, územně-správních dokumentacích (územních plánech, oborových dokumentech), případně dalších plánovacích dokumentacích státních institucí snažících se navrhnout nové směry, jakým by se péče o louky či obecněji využití zemědělského půdního fondu Krkonoš mělo vydat v následujících letech. Výjimečně se podařilo dohledat popisy jednotlivých lokalit v konkrétním čase, včetně informací o spíše nepravidelném managementu. Řadu plánovacích dokumentací citovaných dokumentů

se nepodařilo v původním znění dohledat, např. „Metodika systému zemědělského hospodaření v oblasti KRNP – Ústav pro vědec. soust. hospodaření, (Praha 1983)“ a „Návrh nezbytných úprav zemědělského půdního fondu směřující k rádnému využití zemědělské půdy v oblasti KRNP. Agroprojekt Pardubice, (1983)“. Část zdrojů interních pracovních materiálů pochází z profesní, dosud nepublikované pozůstalosti odborných pracovníků Správy KRNP. Nevytěžení prozatím zůstávají též pamětníci.

Výsledky

Vhled do socialistické péče o krkonošské louky ve druhé polovině dvacátého století přináší Územní plán rajonu Krkonoš z roku 1960 (Územní plán rajonu Krkonoš, 1960). Dokument srovnává data z roku svého vzniku s údaji z roku 1930. Mezi lety 1930 až 1960 došlo k těmto největším posunům výměr: výměra orné půdy klesla ze 43,9 % na 31,5 %, naopak rozloha luk vzrostla z 38,6 % na 55,8 %. Nově vzniklá kategorie „půda ležící ladem“ vykazuje výměru pouze 0,4 % z celku (8 214 ha). 23,6 % zemědělské půdy v roce 1960 dosud intenzivně obdělávali samostatně hospodařící rolníci, zbytek, tj. 74,7 %, obdělával socialistický sektor, tj. státní statky a JZD. ÚP dále vymezuje tzv. zemědělsko-rekreační plochy zaujímající cca 940 ha na menších enklávách v lesním komplexu. I tyto plochy, byť primárně určené k využívání rekreanty, byly zemědělsky okrajově využívány k neorganizované pastvě skotu, u níž jsou již rozpoznána i negativní: eutrofizace, rozšlapávání a devastace drnu podléhajícího dále vodní erozi.

Přerušeni kontinuity hospodaření a vyplývající dopady na hodnoty chráněné institutem národního parku si uvědomují pracovníci Správy KRNP již v prvních letech existence NP (FANTA 2023). Luční téma se však ztrácí mezi dalšími provozními i existenčními záležitostmi Správy KRNP: hledáním vlastní náplně činnosti, organizační struktury, organizováním strážní služby, tvorbou návštěvního řádu, opravami komunikací, ochranou toho nejcennějšího jádra parku, prvopočátky systematické inventarizace přírodních hodnot, etablováním principů ekologické výchovy a propagace, to vše v kontrastu zvyšujícího se tlaku živelné soukromé a podnikové rekreace.

Názor na kontext ochrany přírody v prvních letech existence národního parku je možné čerpat z úvodní věty prvního ředitele Správy KRNP, uve-

dené v předchůdci následných ročenek ve Správou KRNPAP vydávaných Zprávách: „Tvorba a ochrana přírodního prostředí v pojetí socialistické společnosti je vedena snahou o zachování a všestranný rozvoj přírodních hodnot a o jejich využití ve prospěch všeho lidu“ (KLAPKA 1964).

Tentýž ředitel však jako pátý bod z 12 nejdůležitějších úkolů pro rok 1964, vedle např. upřesnění hranic NP vč. jejich označení v terénu a vypracování dokumentace o svěřených rezervacích, radí též: Provedení delimitace zemědělské půdy v oblasti NP, sledování postupu sklizně sena z horských luk (KLAPKA 1964).

V. Veselý v témže dokumentu (VESELÝ 1964) objasňuje účel delimitace, spočívající v komplexní analýze všech zájmů, které se s loukami pojily, a jejich harmonizaci. Což ukazuje, že louky v prvních letech existence nebyly ještě brány jako nositelky přírodních hodnot, ale hlavně jako místo průniku různých zájmů. Vyzdvihovány jsou zejména zájmy vodohospodářské, proti kterým působí zemědělská výroba, orientovaná převážně na zajištění objemného krmiva (sena) a pastvu skotu. Mezi doplňkovými zájmy je na shodné významové rovině jmenována ochrana přírody, vědecké bádání, turistický ruch a rekreace. Časový předpoklad k provedení procesu delimitace byl rok 1964. Pravidelně se však termín delimitace objevuje i v pramenech z let následujících, nicméně konkrétní zpracované dokumenty, které je možné očekávat, nebyly dohledány. Pravděpodobně se pod tento pojem shrnovalo průběžné hledání kompromisů mezi různými činnostmi kladoucími své nároky na využití jednoho společného prostoru – horských luk.

V. Veselý ve druhém díle Zpráv z roku 1964 v kapitole Krkonošské žně (VESELÝ 1964) stručně zmiňuje organizaci sklizně sena z luk v první polovině 60. let a uvádí, že louky většinou již nebyly hnojeny¹ a pravidelně sklízely kromě luk v obcích a v bezprostředním okolí bud, kde byly naopak využívány intenzivně, což vedlo ke snižování objemu i kvality sena, zjevně hlavního a i přiznaně jediného důvodu sklizně, o čemž napovídá již nadpis článku. Autor dále jmenuje hlavní skupiny uživatelů horských

luk v podstatě donucených okolnostmi provozovat zemědělskou činnost při sklizni travních porostů v okolí svých či svěřených objektů, někdy i za výpomoci vojska: Státní lesy, zotavovny ROH, zařízení ČSTV, Krkonošské hotely, soukromá a závodní rekreace a místní obyvatelé.

Dle Veselého v roce 1964 zajišťovaly senoseč z:

- 18 % vlastní zemědělské závody,
- 24 % vnitrozemské zemědělské závody (vč. závodů litoměřického okresu postiženého suchem),
- 58 % ostatní držitelé zemědělské půdy.²

Senoseč, organizovaná patrně v duchu kolektivní socialistické odpovědnosti k jakékoli zemědělské produkci, byla zahájena koncem června, někde až od poloviny července, navíc zřejmě v méně příznivém počasí, což se projevovalo na horší kvalitě sena. Řada ploch nakonec nebyla sklizena vůbec, jindy bylo k výkupu nabídnuto seno vlhké či zahrňující, mnohdy bylo sklizené seno umístěno na místech, odkud jej nebylo možné odvézt. Do senoseče nebyly zahrnuty plochy určené k pastvě, obtížně dostupné enklávy, lokality nad horní hranicí lesa a státní přírodní rezervace. Přesto bylo z celých hor vykoupeno 3 369 q sena, což znamenalo splnění plánu na 113,67 %.

Vztah hospodáře obdarovávaného půdou za jeho péči byl vystřídán povinností jakékoli péče zajišťující alespoň zdánlivě nepřerušovaný přirozený chod věci, avšak podle nových socialistických pořádků. Adresná povinnost obhospodařování travních porostů byla průběžně řešenou otázkou. Jedním z prvních dokumentů, kde je možné dohledat pravidlo upravující horské hospodaření, jsou Pokyny pro boudáře na území Krkonošského národního parku (SBÍRKA ZÁKONŮ, 1965), určené majitelům a správcům horských bud, rekreačních objektů, pohostinských objektů a jiných zařízení, kde je v bodě 7 psáno: Volná pastva dobytka chovaného na horských boudách se vylučuje. Pastva dobytka je možná jen mimo pramennou oblast, a to pouze v oplůtcích, které musí být po skončení pastevního období odstraněny. Rozsah pramenných oblastí bude vymezen příslušnou OHES (obvodní/okresní hygienicko-epidemiologická stanice).

1/ Hnojení jako první činnost, od které bylo po odsunu obyvatelstva upuštěno, uvádí též KRAHULEC (1996)

2/ SYKORA (1983) téměř o dvacet let později uvádí podobné hodnoty, což svědčí o stabilním stavu držby zemědělské půdy.

Výměra zem. půdy v ha v okr. Trutnov a (+) Semily:

Státní statky	846+15 =	861	(28,9 %)
Lesní závody	277+60 =	337	(11,3 %)
Soukromí držitelé od 0,2 ha	508+104 =	612	(20,5 %)
Nezemědělské organizace	1 026+148 =	1 174	(39,3 %)
Celkem:		2 984	

Přelomem ovlivňujícím péči o horské bezlesé biotopy na řadu následujících let se stal zákon č. 124/1976 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu.³ Zákon zahrnoval louky a pastviny do zemědělského půdního fondu a všem uživatelům (vlastníkům) ZPF ukládal za povinnost intenzivní a racionální využívání zemědělské půdy. Kontrolu nad naplňováním povinností dle zákona prováděly orgány ochrany zemědělského půdního fondu (v té době Odbor vodního a lesního hospodářství a zemědělství Okresního národního výboru), kterým zákon umožňoval uložit uživatelům (vlastníkům) půdy provedení potřebných opatření na vlastní náklad. Represivním nástrojem byla pokuta v maximální výši 500 000 Kčs, která mohla být vedle dalších provinění udělena dle odstavce b) za provedení změny kultury bez souhlasu příslušného orgánu, případně dle odstavce c) za nedostatečné obdělávání nebo nedostatečné využívání zemědělské půdy.

Před rokem 1972 uvádí NESLÁDEK (1972) maximální postih za neprovedení sklizně sena podle platných právních předpisů 500 Kčs, který zároveň hodnotí jako neúčinný. Zaplacení pokuty bylo pro provinilce většinou levnější, než činila finanční ztráta při sklizni sena.

O důsledné aplikaci zákona o ochraně zemědělského půdního fondu a vládního nařízení č. 41/63 Sb. hovoří ročenka Správy KRNAP z roku 1978. Na katastrálních územích obce Špindlerův Mlýn byla z rozhodnutí odboru VLHZ ONV uložena některým uživatelům ZPF opatření, jejichž účelem bylo zlepšení dosavadního neuspokojivého stavu v obhospodařování lučních porostů, spočívající v pročištění a úpravě vodotečí, jarním ošetření travních porostů, odstranění náletu a řádném provedení sklizně. Splnění podmínek bylo sledováno a prověřováno Správou KRNAP ve spolupráci se zemědělskou komisí MěNV ve Špindlerově Mlýně. Podmínky byly u většiny uživatelů splněny, u zbývajících bylo přistoupeno k postihu dle zákona. Úzká spolupráce Správy KRNAP a OVLHZ Trutnov a Semily pokračovala i v dalších letech. Ročenky z roku 1979 až 1983 pravidelně informují o neustálém zlepšování situace při sklizni sena, které bylo problematické zejména u tzv. nezemědělských organizací, zpravidla provozovatelů rekreačních objektů, kteří v roce 1979 užívali 40,5 % zemědělské půdy v NP a bylo od nich vykoupeno na 2 000 tun sena (Ročenka Správy KRNAP 2/1978, 1979). Přesto bylo v roce 1980 formou postihů řešeno 70 případů.

O omezeném respektu k povinné sklizni majiteli pozemků hovoří i HAUSER (1982), který vedle výčtu důvodů (větší sklon pozemků, větší vzdálenost od zemědělských center, zamokření, nálet plevelných dřevin) se s ročenkou shoduje na nedostatku malé horské mechanizace, což opět, byť s odstupem řady let, stále potvrzuje i Oborový dokument z roku 1987.

Nesládek dále uvádí stav sklizení porostů v předchozím roce 1971, kdy z celkové plochy na území KRNAP bylo pokoseno 59,7 % ploch, vypaseno 15,8 % a nesklizeno 24,5 % ploch. Obdobná čísla uvádí HAUSER (1982) ze sezony o šest let později (1977): posekáno bylo 56,3 %, spaseno bylo 18,4 % a nesklizeno zůstalo 25,3 %.⁴

V kapitole vymezené pro informace z úseku zemědělské výroby v ročenke Správy KRNAP z roku 1977 (Ročenka Správy KRNAP 1/1977, 1978) se, vedle výkazu výměr zemědělské půdy udávající úbytek ZPF o 2,29 %, hovoří o potřebě regulovat pastvu skotu z důvodu omezení dalších škod na přírodě Krkonoš. Toto může naznačovat reakci na pokračování v trendu téměř nekontrolované intenzivní pastvy velkých stád započaté po druhé světové válce. Škody zřejmě podtrhlo suché klima, kdy nárazově vznikly požadavky zemědělských podniků hospodařících mimo území KRNAP, postrádajících dostatek píce pro velká stáda skotu, na sklizeň dlouhodoběji hospodářsky opuštěných porostů na enklávách v montánním stupni hor. ŠTURSA (1977) popisuje absenci hospodaření, výjimečné kosení luk, nemožnost pastvy v důsledku zákazu jako obecný jev na horských enklávách, kde vlivem nesklizení luk dochází k jejich degradaci, ochuzení druhového spektra kvůli hromadění šaršiny, rozpadu vodního hospodářství a expanzi náletových dřevin. Vedle výše zmíněné snahy o regulaci pastvy velkých chovatelů skotu se Správa KRNAP ve spolupráci s OVLHZ Trutnov a Semily soustředila na organizaci obecné sklizně sena, zejména z míst mimo pastevní okrsky v náročnějších a obtížně dostupných lokacích. Řešení sklizně travní hmoty – sena je hledáno v provozování tzv. sklizňových středisek. Konkrétní zmínka o sklizňových střediscích se nachází v ročenke z roku 78 (Ročenka Správy KRNAP 2/1978, 1979) coby součást materiálu vytvořeného ve spolupráci Správy KRNAP s Vyšehodochským krajským národním výborem a Ministerstvem zemědělství a výživy. Ročenka z následného roku 1979 (Ročenka Správy KRNAP 3/1979,

3 / ZPF je podle § 1 „základním přírodním bohatstvím naší země, nenahraditelným výrobním prostředkem umožňujícím dosažení soběstačnosti ve výrobě základních potravin a je jednou z hlavních složek životního prostředí“.

4 / Hauser dělí zemědělský půdní fond rovným dílem 50 % mezi JZD (Poniklá) se státními statky (Vysoké n. Jizerou, Trutnov, Lánov) na straně jedné a soukromníky, chalupáři a podnikovými rekreačními zařízeními na straně druhé.

Obr. 1: Senoseč ve Svatém Petru kolem roku 1970, foto F. Hladík (sbírky Krkonošského muzea Správy KRNP ve Vrchlabí)

Fig. 1: Hay production at Svatý Petr around 1970, photo M. Hladík (collections of the KRNP Administration Krkonoše Museum in Vrchlabí).

1980) se k „materiálu“ vrací a dodává, že byl podroben připomínkovému řízení a v podstatě byl odsouhlasen. Zásadními prvky nového systému měly být velkokapacitní seníky. První, nejspíše i jediný, o kapacitě 15 vagonů sena byl vystavěn místním národním výborem ve Špindlerově Mlýně v lokalitě Přední Labská a dostal jej do užívání Státní statek Lánov. Hned následující rok (1978) kapacita seníku po úspěšné sklizni nedostačovala. Pro rok 1979 byla odsouhlasena stavba dalšího seníku v Dolních Lysečínách pro východní oblast hor, který měl realizovat a provozovat Státní statek Trutnov.

NESLÁDEK (1972) ve svých teoretických kalkulacích považoval za nutné při průměrném předpokládaném výnosu 25 q/ha vybudování celkem 16 seníků v KRNP, 6 na území okresu Semily a 10 na území okresu Trutnov. Každý seník měl pojmut 10 vagonů nelisovaného sena. Zde mělo též postupně docházet k lisování sena a postupnému odvozu. Nesládek s kolektivem dále odhaduje potřebu 30 sekaček pro uvažované Technické služby KRNP, které by měly obstarat sklizeň 1 200 ha. Sekačky

mělo obsluhovat 60 pracovníků, kteří by v zimním období lisovali seno v senících, pomáhali s údržbou cest, úklidem sněhu či by poskytovali služby k rozvoji cestovního ruchu. Zajímavou Nesládkovou myšlenkou je plánovitá výpomoc rekreatantů při sklizni sena či příspěvek rekreačních zařízení na udržení kulturní přírody, horské květeny v horách, který by měl pokrývat finanční rozdíl mezi tržbou za seno a náklady na jeho výrobu, kterou by prováděla sama rekreační zařízení nebo pomocí služeb. „Jelikož příznivé podmínky pro cestovní ruch jsou pouze tam, kde je kulturní příroda řádně obhospodařována, a nikoli tam, kde jsou neudržované a nesklizené plochy, které na každého návštěvníka působí nepříznivým dojmem.“ Mezi navrhovanými provozovateli sklizňových středisek byla i Správa KRNP, jeden z původců myšlenky. Otázka provozovatele sklizňových středisek byla opakovaně řešena v následujících letech.

Vhled do množství a druhové skladby hospodářských zvířat na území KRNP na začátku osmdesátých let poskytuje SÝKORA (1983). V roce 1980

chovali soukromníci 9 koz, 42 kusů skotu a 162 ovcí. Socialistický sektor (ČSS Trutnov) živil asi 237 kusů skotu, z toho 132 krav z luk a pastvin na území Krkonoš, převážně v Albeřicích a Horním Maršově. Kromě toho zde bylo evidováno 50 koní, včetně koní z lesních závodů. Uvolněné místo naplňují stáda státních statků sídlících v nižších polohách, které umísťují stáda o minimálních počtech 150–200 kusů v Malé Úpě, Sklenářovicích, Albeřicích, Lysečínách, na Babí, v okolí Vrchlabí, Rokytnice. Státní statek Trutnov (Oborový dokument ochrany přírody – KR-NAP, 1987) v roce 1985 pásl na uvedených lokalitách 1 000 ks skotu v pěti stádech.

Pod vlivem intenzivní pastvy dochází k zásadní přeměně kvality horských luk. Hlavními nástroji jsou při honbě za přírůstky a efektivitou pastvy silné hnojení, scelování, biologické rekultivace a odvodnění. Autor si již byl plně vědom nepříznivého vlivu nového stylu hospodaření nahrazujícího malorolnictví, což ilustruje počty druhů rostlin zjištěných fytoocenologickým sledováním, kdy oproti 40 druhům zjištěným na květnatých loukách udává pouze 15–20 druhů na stejně velké ploše intenzivních pastvin.

Ke konci osmdesátých let shrnuje již řadu let, možná i poslední čtyři desetiletí trvající stav využívání zemědělského půdního fondu Oborový dokument ochrany přírody – KR-NAP (1987) (dále OD). Jako hlavní fakta lze vyjmenovat: nízké počty hospodářských zvířat chovaných v individuálních chovech přímo v národním parku, postupný úbytek zemědělské půdy vlivem spontánního zarůstání neudržovaných pozemků vlastněných převážně nezemědělskými subjekty využívajícími území k rekreaci. Místo pastvy je v hůře dostupných lokalitách prováděna pravidelná, často však nepravidelná seč travních porostů s dlouhodobě se rozvíjejícím, ale stále problematickým centralizovaným systémem svozu a odbytu získaného sena, stále chybí horská mechanizace na sklizeň, též na sběr a odvoz sena, nedostačuje kapacita seníků. V lépe přístupných lokalitách probíhá intenzivní pastva skotu organizovaná převážně státními statky. V porovnání s předválečnou úrovní došlo zejména k poklesu hektarových výnosů luk. V území obhospodařovaném socialistickými organizacemi (zejm. státní statky) je sklizeň zajišťována formou pastvy v pastevních areálech, kde nejsou vybudována pastevně technická zařízení. Dochází ke koncentrované pastvě (stáda 150–250 ks), neboť stáda o nižším počtu zvířat jsou pro státní statek nerentabilní. Soustředěná pastva má v řadě případů za následek erozi půdy, její pomístní eutrofizaci, zničení vegetace v oko-

lí stáží a nocovišť a zamokření stále větších ploch. Navíc z důvodu nedostatku horské mechanizace nejsou tyto pastevní plochy ošetřovány, což u intenzivní pastvy znamenalo absenci seče nedopasků, jarního vláčení či zarovnávaní pastvou narušeného terénu nebo i rozhrnutí velkých koncentrací výkalů. Oborový dokument již jasně hodnotí soudobé využití zemědělského půdního fondu na území parku jako neuspokojivé.

Vyexcerpované popisy stavu, případně i způsobů obhospodařování jednotlivých enkláv z pohledu Oborového dokumentu jsou uvedeny v příloze: č. 1 Výňatky kapitol 2.3

Zemědělství.

Oborový dokument stejně jako Sýkora hodnotí novodobé louky, včetně způsobu jejich využívání, jako velmi nepodobné původním porostům květnatých horských luk, vytvořených svébytným systémem hospodaření v minulosti. Správná cesta k nápravě stavu je na sklonku osmdesátých let hledána v racionalizaci zemědělského hospodaření, počínající u výběru lokalit, které má smysl ještě obdělávat. Dalším logickým krokem byla potřeba rozpoznat a následně i zajistit nejvhodnější způsob využití, u něž je možné alespoň již tušit přibližně rovné postavení ekonomického a ochranného přístupu.

Územím nově vznikajícího ochranného pásma se zabírá samostatný dokument Oborový dokument ochrany přírody – Ochranné pásmo z roku 1988 (Oborový dokument ochrany přírody – Ochranné pásmo, 1988). Ve stručněji koncipovaném dokumentu se péče o louky ztrácí v obecném popisu hospodaření na hrubším krajinném zrnu krajinných celků, v nichž je jako hlavní hybná síla v péči o louky popisována činnost šesti socialistických zemědělských organizací: Státní statky Vysoké nad Jizerou, Lánov, Trutnov a JZD Jizera se sídlem v Poníklé, JZD 3. květen se sídlem v Horní Branné a Plemenářský podnik Vlčice. Menší podíl ZPF obhospodařovaly národní výbory, jednotlivě hospodařící rolníci, státní lesy a ostatní nezemědělské organizace. Nepřímo se při tomto výčtu dostáváme k potvrzení faktu, že ve vyšších polohách v národním parku měl na hospodaření na loukách stále významný vliv jednotlivec, ať už jako soukromě hospodařící rolník či správce rekreačního zařízení, zatímco v příhodnějších polohách ochranného pásma zcela převládlo socialistické zemědělské hospodářství. Na konci socialistické éry tedy do jisté omezené míry v řádu jednotlivců stále přežívala individuální péče o horské louky v duchu původních hospodářů.

Hluběji do plánování hospodaření alespoň na nejcenějších lokalitách situovaných toho času ve třech státních přírodních rezervacích Prameny Labe, Prameny Úpy a Rýchory proniká ŠTURSOVÁ (1984) dokumentem Návrh hospodaření na zemědělském půdním fondu na území státních přírodních rezervací v Krkonošském národním parku. O nesnadných počátcích oficiálního ochrannářského zemědělského hospodaření hovoří již první podmínka pro realizaci následujících navrhovaných ochrannářských opatření, kterou je výjimka Ministerstva kultury ČR z režimu státních přírodních rezervací. Další podmínkou byl vznik mechanizačních středisek Správy KRNP, která měla být pověřena hospodařením na ZPF v SPR za odborného vedení oddělení ochrany přírody. Štursová popisuje hlavní faktory botanické, estetické, hospodářské a dietetické degradace krkonošských luk na základě změny majitelů krkonošských horských enkláv a jejich nezájmu o jakékoliv hospodaření:

- Hromadění nezetlelé sraňiny na povrchu půdy.
- Rozpad systému hospodaření s vodou zarůstáním odvodňovací sítě podrnějící své okolí a měnící ekologické podmínky luk.
- Eutrofizace způsobená nedostatečně nebo vůbec nečištěnými splaškovými vodami způsobující rozvoj nitrofilní vegetace.
- Ochuzování oligotrofních stanovišť o živiny vyplavováním a přerušením koloběhu živin.
- Imise kyselých srážek zvyšující kyselost i již přirozeně kyselých půd lučních porostů znamená další tlak na citlivější druhy rostlin.

Štursová definuje první, moderní ochrannářskou mluvou řečený managementový cíl, v době svého vzniku označený jako cíl obhospodařování: „Zachovat nebo znovu vytvořit botanicky nevhodnější typy luk – květnaté horské louky.“ Cíli měla být podřízena cílevědomá péče o louky a pastviny, která měla být naprogramována tak, aby po dosažení floristicky a ekologicky optimálního vývoje stádia luk nedocházelo již k úbytkům druhů a květnaté horské louky byly zase v maximálně možném rozsahu na krkonošských enklávách obnoveny. Štursová si již uvědomovala dynamiku hospodaření, složitého komplexu lidsko-přírodních podmínek vytvářejících luční bohatost. Hospodaření nemůže být šablonovité, ale musí neustále reagovat změnou faktorů, které změnit lze (typ prací, termíny jejich provádění, intenzita apod.), na základě podmínek, které změnit nelze nebo jež je možné změnit jen velice obtížně (klima, socioekonomické prostředí, geologicko-pedologické vlastnosti apod.).

Pro dosažení vytyčeného cíle Štursová definuje i hlavní typy opatření:

- Pokos – dle stavu terénu: kosou, ruční sekačkou či heureka, kterou je myšlena speciální malá horská samochodná mechanizace Heureka švýcarské značky Rapid.
- Úprava vodního režimu – odváděním pouze přebytných povrchových vod.
- Likvidace náletu dřevin.
- Výživa – kompostem (max. 100 q/ha), anorganickými hnojivy dle rozborů půd.
- Vápnění – mimo kalcifobní chráněné druhy.
- Smykování, vláčení – na jaře, případně po pastvě na podzim.
- Likvidace *Rumex alpinus* – chemicky, v blízkosti zdrojů eutrofizace.
- Dosev rostlin – z místních zdrojů, na obnažených plochách po výkopech, ale i pro doplnění druhové bohatosti.
- Individuální a kulový výpas hovězího dobytka – nejpřirozenější tradiční sklizeň i pohnojení.

Práce Štursově dále obsahuje speciální část věnovanou 12 lokalitám, případně jejich částem v SPR zahrnující ZPF.

1. Vosecká bouda
2. Dvoračky
3. Prostřední Mísečky
4. Fučikova bouda
5. Moravská bouda
6. Petrova bouda
7. Luční bouda
8. Richtrovy Boudy
9. Lyžařská bouda
10. Modrý důl
11. Obří důl
12. Sklenářovice (Rýchory)

Ke každé lokalitě jsou zpracovány seznamy zjištěných druhů rostlin a mapové výstupy. Na podkladě katastrální mapy je zaznamenán výskyt chráněných a fytogeograficky či jinak významných druhů rostlin, hodnocení vegetačního krytu včetně náletu stromů a keřů, odvodňovacích struh, ruderalizovaných ploch, vodních toků a podmáčených ploch, sítě cest včetně vyšlapaných a vyježděných cest, výstavby či jinak narušené plochy a místa odběrů půdních vzorků. Pro jednotlivé enklávy nebo parcely je rámcově navrženo obhospodařování včetně tzv. speciálních opatření (úpravy vodního režimu, likvidace štokvíku alpského atp.).

Práce Štursově ve spojení s Oborovým dokumentem přináší, alespoň pro enklávy zahrnuté do SPR, komplexní analyticko-plánovací podklady, které mohly být – ale z velké části nakonec nebyly – využity v praktické péči o předměty ochrany Krkonošského národního parku.

Vhled do snah o praktické provádění tradičních hospodářských prací na krkonošských loukách přináší dosud nevytěžené a jen fragmentárně dostupné pracovní materiály pracovníků oddělení ochrany přírody. Podle nich lze první snahy vypořádat na počátku osmdesátých let, kdy vedle monitorování stavu luk a úrovně hospodaření vzniká interní potřeba Správy KRNAP provádět v mezích svých možností údržbu vybraných nejcennějších lokalit. Zřejmě po delších odborných diskusích začaly v roce 1980 přípravné práce na vyhlášení chráněného území Slunečná stráň, ve kterém měla být vytvořena genetická banka orchidejovitých rostlin z východní části národního parku. Nejpozději v roce 1981 odbor ochrany přírody upozorňuje odbor terénní a strážní služby (dále TES) Správy KRNAP na potřebu sklizně travní hmoty i odstranění náletu na vybraných lokalitách.

Uvedení celkové excerpte získaných údajů přesahuje rámec této práce, alespoň je zde uveden seznam lokalit, které se v dochované dokumentaci mezi roky 1981 a 1992 nacházejí, s uvedením roku, kdy se lokalita dostala na seznam lokalit k údržbě, které požadoval odbor ochrany přírody po odboru TES posekat a sklídit. Údaje jsou získané ze zpráv a interních sdělení dosud pouze částečně zpracované archivního fondu Správy KRNAP. Seznam zahrnuje lokality, které se objevily v požadavcích na seč více než jednou, a je tedy možné i přes absenci zpráv potvrzujících provedení prací s určitou pravděpodobností předpokládat provedení alespoň jedné sklizně.

Adolfka (1981), Alberické lomy vč. tzv. Hrochovy louky (1981), Albeřice – Xerothermní louka (1990), Benzina (1981), Bíner (1992), Dvoračky (1981), Klínové Boudy (1981), Kotelská louka (1981), Lahrovky (1981), Mělnické Boudy (1984), Mokré jámy (1981), Nad Velvetou (1981), Obří důl – haldy (1981), Peklo – Horní Lánov (1992), Richtrovky Boudy (1981), Rýchory (1981), Sklenářovice (1986), Sluneční stráň (1983), Severka (1981), Zadní Struhadla (1981), Zadní Rennerovky (1986), Vosecká bouda (1992).

Pro dokreslení kontextu provádění sečí svépomocí Správou KRNAP uvádíme následující po-

známky. V prvních letech aktivit směřujících ke sklizni vytipovaných luk dochází na základě podnětů oddělení speciální ochrany přírody – SOP, zejména Dr. H. Štursově, ke zjišťování stavu lokalit, přístupnosti, podmáčenosti, kamenitosti, způsobů využívání ostatními majiteli a uživateli v území, tedy podmínek ovlivňujících sklizeň prováděnou zejména ručními sekačkami typu MT8-046, MF-73, ale z významné části též kosou. Oddělení TES-1 Pec pod Sněžkou navíc v roce 1988 disponovalo též malotraktorem, který sloužil hlavně k vláčení na základě objednávek 35 zájemců, pro které bylo uvláčeno 72,65 ha. Stejně TES uvádí statistiku výkonnosti a nákladovosti provozované mechanizace – viz níže. Výsledné hodnocení doporučuje pro rok 1989 ukončit pokos ploch za úhradu. Finanční přínos byl neúměrný k čerpání nákladů v náhradních dílech i vzhledem ke značnému zatížení fondu pracovní kapacity, který by měl být využíván na opravy cest a další provozní úkoly odd. TES-1. TES navrhuje rozšířit plochy pokosu SOP s využitím prodeje sena dle posouzení odboru OP Správy KRNAP (Růžohorky apod.). Podle sdělení TES: „*Žací technika NV v Peci p. Sn. je dostatečná, aby zajistila pokos v celém rozsahu objednatelů: 6 x MF73 a 2 x MT8-046. Jsou časté případy, že podnik vlastní žací techniku, ale raději si pokos objedná u Správy KRNAP.*“ V roce 1988 Dr. Štursová subjektivně hodnotí, že při vizuálním hodnocení lze za dobu provádění konstatovat potlačení méně hodnotných druhů a kvantitativní šíření horských rostlin. Sekání nutí trávy k hustšímu zapojování a u výběžkatých trav působí rozrůstání. Pravidelné ošetřování TTP je nejlepší obranou před šířením plevelných a ruderalních druhů, z nichž *R. alpinus* je největší hrozbou.

Oddělení speciální ochrany přírody (SOP) opakovaně i po deseti letech od začátku spolupráce vyzývá TES k vzájemné informovanosti o započatých pracích. Podobně jako nedocházelo k informování o zahájení prací, zřejmě nedocházelo k pravidelnému kvalitnímu informování o provedení naplánovaných prací. Každoročně aktualizované požadavky oddělení SOP však dávají naději, že by nebyly každoročně vznášeny, pokud by z významné části nebyly plněny. Požadavky někdy samy obsahují informaci, kdy nebyla některá lokalita v minulých letech přes uvedení do plánu posekána, jinde požadavky obsahují odkaz na provedení sklizně stejným způsobem jako v letech předchozích.

Příklad ojedinělého výkazu provedení prací od TES-1 Pec pod Sněžkou:

Pokos ploch za úhradu u 26 objednatelů převážně v k. ú. H. M. Úpy byl zajištěn od 5. 7. 88 a ukončen 27. 7. 1988:

MT8-046	pokos za úhradu 44,52 ha	pokos SOP 21,66 ha	celkem: 66,18 ha
MF73	-	pokos SOP 6,5 ha	celkem: 6,5 ha
			celkem: 72,68 ha

Finanční kalkulace nákladů:

Typ sekačky	Výkon ha	Fakturace	náhradní díly
MT8-046	66,18 ha	14 700 Kčs	31 765 Kčs
MF73	6,5 ha	-----	715 Kčs
Celkem	72,68 ha	14 700 Kčs	32 480 Kčs

Prodej sena	objem (q)	Kčs
Rýchory SOP	25	2 500
Sl. Stráň	159	11 130
Obří důl	27	1 890
Celkem	211	15 200

Paralelními aktivitami ověřujícími soudobé agrotechnické možnosti při obnově květnatých horských luk byla pastva ovcí na Předních Rennerovkách a pokusy Komplexně racionalizační brigády (KRB). Podle ZAHRADNÍKOVÉ (1989) probíhala na Předních Rennerovkách a souběžně i na Lahrových Boudách pastva přibližně 240 ks ovcí Státního statku Lánov v rámci řešení výzkumného úkolu Výzkumného ústavu pro zúrodnění zemědělských půd Praha-Zbraslav (VÚZZP) od roku 1985 nejméně až do roku 1989. Pastva probíhala od května do konce září.

Aktivity KRB, katalyzované zástupci Správy KRNP, Státního statku n. p. Vysoké nad Jizerou, Českého svazu ochránců přírody 01/11 ZO ČSOP „Hucul“, VÚZZP a Vysoké školy zemědělské Praha, se soustředily na řešení dvou hlavních úkolů: a) obnovu degradovaných porostů na lokalitě Dvořáčky, zatížených zejména eutrofizací odpadními vodami z rekreačních objektů způsobujících invazi šťovíku alpského, b) zjištění možností obnovy květnatých horských luk díky nabízející se pastvě huculských koní, doplňované pastvou ovcí, na enklávě Lahrových Bud (BACHTÍK et al. 1986, KOTLABA et al. 1988). Na obou lokalitách byly dále zjišťovány možnosti využití chemických prostředků na hubení šťovíku alpského, obnovy vodního režimu a technického urovnání povrchu pro následnou sklizeň sena. Ačkoli činnost KRB byla plánována na roky 1985–1990, dohledány byly prozatím zprávy z pro-

vádění pokusů pouze za roky 1985 a 1986. Zpráva o činnosti KRB z roku 1986 byla sestavena až v roce 1988, je tedy možné se domnívat, že činnost KRB probíhala až do společenských změn v roce 1989 a v jejich důsledku již nestihla vzniknout dílčí zpráva za rok 1987 a ani zpráva závěrečná. Zánik brigády tak mohl být jedním z důsledků ztráty původního horizontu v nové porevoluční době.

Podle výše řečeného při doplnění poznatků KUBÁTA (1988) a MLÁDKOVÉ (1988) lze závěr socialistického hospodaření na krkonošských loukách shrnout do tří základních scénářů, podle kterých se zpravidla péče o louky odehrávala.

1. Na nejvyšších a zpravidla nejobtížněji dostupných tradičních lučních enklávách probíhala péče spíše nepravidelně a sporadicky podle schopnosti podniků, kterému patřil rekreační objekt s okolními lučními porosty, zorganizovat seče, byť za výpomoci svých rekreatů. Spíše asi vedlejší roli hrál tlak kontrolních úřadů, kterým přináležela správa půdního fondu (OVLHZ) a péče o hodnoty národního parku (Správa KRNP).
2. V nižších polohách, v blízkosti obcí, s lepší dostupností, s vyšším podílem pozemků v soukromém vlastnictví, kde dobíhala tradiční vlastnická odpovědnost za péči o své pozemky a kde se synergičtěji lépe dokázal prosadit i tlak úřadů se svou organizovanou sklizní, respektive centralizovaným

výkupem a odvozem sena, fungovala péče relativně spolehlivě. Zřejmě však za častých výpadků, kdy seno bylo sice sklizeno, ale odvoz ztroskotal na některém článku socialistické centralistické organizace práce. Zde je též do dnešních dnů možné hledat i nejzachovalejší luční porosty, kterým se mohlo dostat relativně dobrého hospodaření až do současnosti.

3. V nejnižších či terénně nejpříhodnějších polohách KRNAP a jeho ochranného pásma se uplatňovalo intenzivní hospodaření státních statků a JZD. Tento scénář s sebou nesl podobnou míru negativ jako úplná absence péče z prvního scénáře.

Po společenských změnách v roce 1989 se podruhé v jednom století zásadně mění i způsob péče o horské louky. Ještě v roce 1990 fungoval centrálně řízený svoz a výkup sena. V roce 1991 byla travní hmota sice posekána, ale svoz a výkup se již nekonal. Správa KRNAP reagovala finančními pobídkami ve výši 1 000 000 Kč, které však byly využity jen z jedné pětiny (MLÁDKOVÁ 1992).

Rámec pro nové uchopení péče o horské louky přináší zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. Konkrétní a okamžitý dopad však s sebou nese i nový zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, který již vlastníkům pozemků přímo neukládá povinnost pravidelné sklizně. Pobídkou k obnovení sklizně travních porostů se stal první dotační titul „Pro zachování a obnovu kulturní krajiny a venkovského osídlení ve vybraných produkčních oblastech horších přírodních podmínek“. Jako hlavní faktor podmiňující poměrně úspěšně provedené sklizně bylo namísto nového dotačního přístupu však shledáno extrémní sucho a nedostatek sena v nižších polohách, v ochranném pásmu bylo odhadováno sklizení až 80 % ploch (MLÁDKOVÁ 1993). Tento údaj se zdá být v relaci s o rok později uváděným údajem v ročence 1993 (MLÁDKOVÁ 1994), kde je provedení sklizně deklarováno na 1704 ha, což při celkové výměře zemědělské půdy 2 894 ha (MLÁDKOVÁ 1992) tvořilo přibližně 59 % rozlohy všech luk a pastvin. Snižující se výměru obhospodařovaných pozemků do významné míry ovlivňovala probíhající privatizace, kdy pozemky dříve vlastněné státními podniky byly povinně předány Pozemkovému fondu (MLÁDKOVÁ 1993), který je nedokázal obratem distribuovat mezi nové vlastníky, hospodáře (MLÁDKOVÁ 1994). Až do moderní doby se projevuje pro horské louky zásadní privatizační odloučení hospodářského ob-

jektu – boudy, nyní rekreační „podnikovky“ státního podniku, od přináležejících okolních pozemků, které byly předány Pozemkovému fondu a privatizovány až později. V lepším případě privatizovali vlastníci sousedících objektů, v případě horším pak podnikatelé, vytvářející tlak na realizaci komerčních projektů, spočívajících zpravidla ve výstavbě objektů individuální apartmánové rekreace či infrastruktury pro letní a zejména zimní aktivity. Dříve životodárné horské louky byly a do velké míry stále jsou vnímány pouze jako volný prostor v okolí bud a penzionů k realizaci více či méně aktivních požitků rekreatantů.

Privatizace zemědělských podniků měla za následek několikaletou konsolidaci poměrů novými vlastníky, kteří se museli soustředit na nejzákladnější fungování zemědělské výroby, což znamenalo i snížení celkového objemu a pestrosti zemědělské výroby, pokles stavu hospodářských zvířat a s ním i zájmu o pastvu a sklizeň píce v méně příznivých horských podmínkách.

Dobovou situaci až po současnost přibližuje Ing. Jan Imlauf (* 1951), jehož rodiče přišli v roce 1948 z Královédvorská do Vrchlabí. Od roku 1969 pracoval ve st. statku Lánov na pozici zootechnika a agronoma až do jeho rozpuštění v r. 1992, poté hospodařil na Vrchlabsku soukromě.

„Když končilo JZD Vrchlabí, tak ho převzal Státní statek Lánov, stejně jako ostatní okolní JZD. Družstva nebyly schopny fungovat, protože nebyly schopny plnit dodávky, podobně jako soukromníci. Převezli po Němcích majetky, ale moc to hospodaření neuměli, tak to podle toho vypadalo. Stručně řečeno, státní statky byly řízeny efektivněji než JZD, fungovaly jako zemědělská fabrika. Státní statek Lánov měl okolo 7 000 hektarů, byla k tomu doprava, stavební činnost, zkrátka spoustu starostí vyřídít hodně věcí. Co se týká 50.–60. let, tak ve vrcholových partiích se nedělalo nic. Z chalup se staly rekreačky různých podniků, hodně z Prahy. Tak se tenkrát řeklo, že okolo to musí být posekaný, načež pozemky okolo všichni darovali státu, aby to nemuseli sekat. Stát, aby to vyřešil, to předal státním statkům, tím pádem začlo věčný dohadování, co sekat a co ne. Byl tam bordel neskutečnej, takovej kočkoves. Co šlo, se sekalo, ve vysokohorských partiích: třeba Hříběcí Boudy, Volský důl, tam to bylo celkem slušný. Albeřice atd. dělali Trutnováci, od Černý hory po Žalý – po Semilsko – jsme to přebírali my a dál to zase dělali Vysočáci. Vše přešlo na jednosečný louky a Okresní zemědělská správa se to pokoušela zajistit a sklídit Krkonoše. Argumentovali jsme tím, že než tam dojedem, tak to zmokne atd. Na každé rok byla čísla,

co se bude orat, kde bude obilí, kde len, kde luční porost atd. Nahoru se nastupovalo v červenci a trvalo to zhruba dva měsíce. Byla vyčleněná horská linka a sekalo se to sekačkama, koňskejma pohrabáčema. Seno se vozilo dolů do hospodářství, např. Rudník nebo Vrchlabí. Nahoře se postavil seník a z něj se to svázelo dolů, velkým Horalem, přívěsem za traktor. Byly samosběrné vozy – Muli a ty to sbíraly v hodně svažitým terénu. Podobnou techniku už měli Němci a lidi z družstev, ale svázeli to koňmo, ale už v 50. letech nastoupily traktory, který postupně vytlačily koně. Dělalí jsme to z donucení a naštvaní, že tam musíme jezdit, protože z toho nebyly žádný prachy, k tomu nebyl žádný vztah. Němci už tu nebyli a ne-hospodařili, jenom jeden na Hřibčích. Pražáci si zabrali chalupy a my to – s prominutím – jako blbci sekali. Taký to seno nestálo za nic – bažiny, bordel, šfovíky. Pomáhálo pár starých dědků-srdcařů, že se na to nemohli dívat. Ti Němci se akorát nadřeli, to byli sedřený lidi. Ti přídělci, co to dostali po nich, to vůbec nebyli schopný zvládnout a děti zemědělců byly vždycky druhořadý. V 60. letech to přecházelo na velkovýrobní technologie, a abyste měl na 7 nebo 12 hektarů traktor, je blbost, tak se to zcelovalo, ale to už jsme zase v nižších polohách.

Na konci roku 1992 se statky zrušily a začaly zbytkový statky, nebo kde byli schopný se dohodnout, udělali družstva. Ale spousta lidí už nebylo ochot-

ných hospodařit. Dělalí se privatizační projekty, restituce. Restituenti se báli, že na tom budou muset dělat atd., tak to taky bylo složitý. Opět se zase řešilo, co bude s horama. Našli se podnikavci, co se zhlídli v horách, z družstva Choustníkovo Hradiště. Ti si koupili Reforma – horskou sekačku. Přišla změna, že se nemuselo sušit, ale mohlo se mulčovat, tak komplet sekali a mulčovali Krkonoše, asi 270 hektarů. Začli v červnu, skončili v září. Tenkrát se dávalo 3 600,- na hektar, náklady měli cca 2 000,- za hektar. Pak přišla podmínka, že kdo sklízí, musí mít i dobytek, 0,2 dobytčí jednotky. Já obešel pět restituentů a splácel jsem, začal podnikat a musel si spočítat, aby to fungovalo, a začal hospodařit s dobytkem, ale ne v horách. Tak jsem jim vypomoh s dobytkem nahore, ale pak dali těžší podmínky, zakázali mulčování, muselo se sušit, tak už to nešlo. Pravidla hry určoval KRNAP. Oni to ale nedělali, jen určovali, co máme dělat... Tak se toho chytli ovečkáři, dobytek tu není... Jak je to dneska postavený, to nemá ze zemědělského hlediska moc smysl.⁴⁵

Od roku 1994 začíná pro krkonošské louky nové období. Porevoluční společnost si uvědomuje mimoprodukční funkce luk a dalších užitečných prvků zejména s lokální ekonomikou a prostřednictvím svých orgánů tyto funkce hodlá podpořit jinde vygenerovanými finančními prostředky: dotacemi,

Tab 1.: Čerpání prostředků na podporu péče o louky KRNAP a jeho OP.
Zdroj: Ročenky Správy KRNAP 1994–2008.

Rok	Příspěvek (Kč/ha)	Počet žádostí	Podpořená výměra (ha)	Celkem Kč	Poskytovatel dotace
1994	2 000	436	4165	8 330 000	MZe
1995	3 000	342	6581	19 743 000	MZe
1996	3 300	435	7313	24 463 000*	MZe
1997	3 300	189	7085	23 380 500**	MZe
1997	3 300	236	717	2 366 100**	MŽP (PPK)
1998	3 400	348	824	2 765 981	MŽP (PPK)
1999	3 400	419	1265	4 045 423	MŽP (PPK)
2000	3 100	449	1418	4 435 473	MŽP (PPK)
2001	2 800	483	1850	4 782 880	MŽP (PPK)
2002	3 400	220	477	1 622 464	MŽP (PPK)
2003	3 500	228	508	1 930 000	MŽP (PPK)
2004	3 500	261	604	2 115 000	MŽP (PPK)
2005	3 700	237	519	1 920 000	MŽP (PPK)
2006	3 700	234	507	1 875 900	MŽP (PPK)
2007	3 700	236	510	1 888 124	MŽP (PPK)
2008	3 700	219	476	1 761 200	MŽP (PPK)

*Hodnota aritmeticky neodpovídá výsledku násobku výměry a počtu žádostí

** Zdroj celkovou částku neuvádí, kalkulováno dodatečně

kteřé po letech nedůvěry ve funkčnost systému jsou již téměř třicet let páteří péče o horské louky i travní porosty obecně. Ministerstvo zemědělství vypisuje dotační titul „Na podporu údržby luk, pastvin a ostatních ploch s trvalými travními porosty“ vyplácející 2 000 Kč/ha za provedení seče či pastvy (MLÁDKOVÁ 1995). Od roku 1996 pak paralelně začíná působit Program péče o krajinu (PPK) Ministerstva životního prostředí (MLÁDKOVÁ 1997), který cílí na podporu lokalit hostičích definované předměty ochrany. Vzhledem k faktu, že předmětem ochrany jsou v KRNP téměř všechny luční porosty skýtající potenciál druhové bohatosti, dochází od tohoto roku do současnosti k trvajícím prolínání dvou dotačních politik – MZe a MŽP – s mírně rozdílnými cíli, ale velice podobnými projevy. Obecněji dobře dostupné lokality jsou obhospodařovány dle hrubších pravidel zemědělských politik, nejdříve národní, později i evropské. Ochranařsky významné a zpravidla hůře dostupné, svažité, podmáčené či jinak ekonomicky znevýhodněné lokality hostičí předměty ochrany Krkonošského národního parku jsou opečovávané z prostředků environmentálních programů definovaných zejména Ministerstvem životního prostředí, později v kooperaci s programy Evropské unie, jejíž prostředky se s těmi národními prolínají od vstupu ČR do EU.

Svépomocná péče o prioritní lokality je prováděna pracovníky terénní služby Správy KRNP až do druhé poloviny devadesátých let. V následujících letech jsou vlivem změny orientace činnosti TES požadované práce vykonávány externími dodavateli, které administrativně zajišťují pracovníci oddělení ochrany přírody. Vedle prostředků na podporu obecné péče o luční porosty poskytované žadatelům, u nichž převažuje vnitřní motivace péče o vlastněné či pronajaté pozemky (viz tab. 1), byla a je Správou KRNP aktivně podporována péče o pozemky hostičí předměty ochrany vyšších kvalit, jejichž ošetření vyžaduje komplexnější plánování a organizačně a technicky náročnější realizaci opatření. S vlastníky, nájemci či třetími osobami pak byly uzavírány smlouvy či dohody specifikující konkrétní druh zemědělských prací, prováděných požadovanou technikou (křovinořez, ručně vedená sekačka, lehká či běžná traktorová mechanizace) či druhem hospodářských zvířat (skot, ovce, kozy atp.), a termín realizace. Tato specifická a organizačně náročná péče se postupně plošně vyvíjela od jednotek hektarů v polovině devadesátých let (Jiříš-
tě 1997) až do výměry cca 470 ha v roce 2021 (Zajišťování územní a druhové ochrany a péče o fyto- a zoofond, 2021).

Po revoluci v roce 1989 se běžným způsobem sklízně travní hmoty stal zcela nový zemědělský technologický zásah nemající v historii péče o horské louky analogii: mulčování. Rozdrcení nepotřebné bylinno-travní hmoty a její rozprostření po povrchu travních porostů k zetlení. Technicky nenáročná mulčování bylo nejjednodušším způsobem sklízně v době velmi nízkých stavů hospodářských zvířat a nadbytku travní hmoty, kterou nebylo již kým a kam svážet a která zůstávala po seči nahromaděná na pozemcích, často i lesních, či byla pálena (KRAHULEC 1996). Záhy po masivním nástupu mulčování byla hledána a popisována možná rizika tohoto nepřirozeného technicistního nakládání s dřívě tolik cennou pící. Nicméně mulčování se dostávalo podpory ze strany Ministerstva životního prostředí ještě v roce 2001, kdy bylo za dvakrát provedené mulčování možné obdržet 2 200 Kč/ha (MLÁDKOVÁ 2002). V předchozím roce bylo možné ještě si zvolit počet mulčovacích kampaní, za 1 ročně byl příspěvek 1 500 Kč/ha, za dvě pak 2 500 Kč/ha (MLÁDKOVÁ 2001). Kontroly hospodaření probíhaly tradičně v podzimních měsících, což zároveň zhotovitelům určovalo nejzazší termín, do kterého mělo být mulčování provedeno (FLOUSEK, HARTMANNOVÁ, ŠTURSA & POTOCKI 2007), takže vedle netradičního zásahu měl svůj další negativní vliv na horská luční společenstva též netradiční termín provádění sklízně.

V roce 2004, kdy ČR vstoupila do Evropské unie, začala platit nová dotační schémata (HRDP – Horizontální plán rozvoje venkova), do kterých se přihlásilo 33 subjektů s 1 100 ha (MORAVCOVÁ 2005) a jejich počet postupně stoupal až k současným 290 subjektům obhospodařujícím 9 400 ha zemědělských pozemků v KRNP a jeho OP. Zemědělské dotace postupně převzaly hlavní roli coby poskytovatel prostředků na podporu soudobého zemědělství. Finanční prostředky Ministerstva životního prostředí se soustřeďují na citlivější provádění zemědělských opatření na přibližně 700 ha, svým stylem co nejbližší se podobajícím původnímu hospodaření. Nové „tradiční“ hospodaření se pochopitelně nevyhne neustálému hledání nevhodnější techniky, plemen a počtů hospodářských zvířat, termínů seči a pastev i technických zásahů (výřezů, odvodnění atp.), umožňujících provedení základních, dalo by se říci i tradičních zemědělských prací prováděných nutně ve zcela nových socioekonomických reáliích.

Od přelomu tisíciletí vstupují krkonošské louky do zcela nového existenčního paradigmatu. Louky a jejich kvalita již povětšinou nejsou existenčně

závislé na vůli jednotlivce užívajícího výtobytky lučních produktů, ale nově se louky stávají závislé na schopnosti společnosti rozpoznat a uznat jejich mimoprodukční luční vlastnosti a hodnoty, což se na jednu stranu může zdát být koncept trvanlivější a stabilnější, nicméně zkušenost nám ukazuje i značnou citlivost vůči vlivům nadregionálního až globálního významu.

Summary

Introduction This paper summarises knowledge about the development of maintenance of meadow biotopes in the Krkonoše Mountains National Park, including its protective zone, since the origin of the Krkonoše Mountains National Park. This paper describes the activities of the Krkonoše Mountains National Park Administration as the key initiator of maintenance of the valuable, species-rich Krkonoše meadows.

Material and methodology: Materials dating from the beginning of the 1960s to 2008 were examined. Materials linked to the KRNAP Administration, which were assumed to provide a view of the social and institutional perception of meadows, were specifically examined. In addition to the context, there were also efforts to obtain an overview of specific work carried out in the meadows, as an example of modern procedures striving to replace the traditional, labour intensive methods of maintenance.

Results: No clear evidence of any awareness of the uniqueness of the phenomenon of the Krkonoše Mountain meadows was found from the establishment of the Krkonoše Mountains National Park. The topic of meadows was evidently lost in the existential issues of the young institution of the Krkonoše Mountains National Park Administration, which was just finding its place in a society undergoing historically new development. Meadows were gradually perceived more as a mixed tourist-agricultural space forming a part of the landscape for the recreational interests of tourists and a difficult place to work for farmers; there was a growing movement away from the original purpose of the existence of these. In the 1970s and 1980s, the KRNAP Administration fulfilled the role of the supervisory body over the planning of legally compulsory duties of owners, in order to assure basic agricultural work, consisting especially of cutting grass. Parallel to this role, which considers meadows more from their quantitative aspect, the first efforts to increase their quality also appeared at the beginning of

the 1980s, in relation to species richness, at least in selected locations, where an exceptional natural value was recognised and especially the dependence of this value on high-quality human care. The two directions of the activities of the KRNAP Administration have coexisted to the present day; they have gradually developed and mutually complement each other. The quantitative direction of these activities has undergone substantial changes in relation to social changes in the 1990s, when the role of state farms and unified agricultural cooperatives was assumed by private subjects. Smaller changes also took place in relation to qualitative activities, whereas a self-help system of realising improving agricultural work predominated into the middle of the 1990s and was dependant on the abilities and capacity of KRNAP Administration employees. However, this work was also gradually performed by private subjects. The accession to the European Union brings a completely new phase of high and low quality Krkonoše meadows.

Literatura

- BACHTÍK O., ŠTURSOVÁ H., KARBUSICKÝ I., FIKES R., BĚHOUNKOVÁ J. & ŽDÁRSKÁ I. 1986: Závěrečná zpráva Komplexně racionalizační brigády za rok 1985. Správa KRNAP, depon. in: Knihovna Krkonošského muzea.
- FANTA J. 2023: ústní sdělení.
- FLOUSEK J., HARTMANNOVÁ O., ŠTURSA J. & POTOCKI J. 2007: *Krkonoše, příroda, historie, život*. Praha: Baset.
- HAUSER L. 1982: Antropogenní vlivy na některé složky přírodního prostředí v Krkonošském národním parku. Diplomová práce, depon. in: Knihovna Krkonošského muzea Správy KRNAP.
- JIRIŠTĚ L. 1997: Péče o významné botanické lokality na území KRNAP. *Ročenka Správy Krkonošského národního parku 1996*, str. 42–43.
- KLAPKA M. 1964: Krkonošský národní park a jeho poslání. *Zprávy, číslo 1, 2*.
- KLAPKA M. 1964: Plánovaná činnost Správy Krkonošského národního parku v roce 1964. *Zprávy, číslo 1, 9*.
- KOTLABA P., ŠTURSOVÁ H., FIKES R. & ŽDÁRSKÁ I. 1988: Závěrečná zpráva Komplexně racionalizační brigády za rok 1986. Správa KRNAP, depon. in: Knihovna Krkonošského muzea.
- KRAHULEC F. B. T. (1996). Louky Krkonoš: Rostlinná společenstva a jejich dynamika. *Opera Corcontica* 33.

- KUBÁT M. 1988: Trampoty se senem. *Krkonoše*, stránky 8–9.
- MLÁDKOVÁ A. 1988: Pastva na horských loukách. *Krkonoše*, stránky 4–5.
- MLÁDKOVÁ A. 1992: Zemědělství – zhodnocení sklizně sena na území KRNAP. *Ročenka Správy Krkonošského národního parku 1990–1991*, str. 79–80.
- MLÁDKOVÁ A. 1993: Senoseč v oblasti KRNAP v roce 1992. *Ročenka Správy Krkonošského národního parku 1992*, str. 36–38.
- MLÁDKOVÁ A. 1994: Hodnocení sklizně trvalých travních porostů na území KRNAPu v roce 1993. *Ročenka Správy Krkonošského národního parku 1993*, str. 40–42.
- MLÁDKOVÁ A. 1995: Hodnocení sklizně trvalých travních porostů na území KRNAPu a jeho ochranného pásma v roce 1994. *Ročenka Správy Krkonošského národního parku 1994*, str. 34.
- MLÁDKOVÁ A. 1997: Program péče o krajinu. *Ročenka Správy Krkonošského národního parku 1996*, str. 47.
- MLÁDKOVÁ A. 2001: Program péče o krajinu MŽP ČR. *Ročenka Správy Krkonošského národního parku 2000*, str. 34–37.
- MLÁDKOVÁ A. 2002: Program péče o krajinu. *Ročenka Správy Krkonošského národního parku 2021*, str. 34–37.
- MORAVCOVÁ A. 2005: Program péče o krajinu MŽP ČR. *Ročenka Správy Krkonošského národního parku 2004*, str. 38–39.
- NESLÁDEK V. 1972: *Studie využití půdy a organizace výroby v krkonošské rekreační oblasti*. Agroprojekt Pardubice.
- OBOROVÝ DOKUMENT OCHRANY PŘÍRODY – KRNAP 1987: Správa KRNAP.
- OBOROVÝ DOKUMENT OCHRANY PŘÍRODY – OCHRANNÉ PÁSMO 1988: Správa KRNAP.
- ROČENKA SPRÁVY KRNAP 1/1977 1978: Hradec Králové: Správa KRNAP.
- ROČENKA SPRÁVY KRNAP 2/1978 1979: Hradec Králové: Správa KRNAP.
- ROČENKA SPRÁVY KRNAP 3/1979 1980: Hradec Králové: Správa KRNAP.
- SBÍRKA ZÁKONŮ, č. 2. 1965: Pokyny pro boudaře na území Krkonošského národního parku, vydané Správou Krkonošského národního parku ve Vrchlabí na základě čl. 2 vyhl. Min. školství a kultury ze dne 24. 5. 1963. *Zprávy, číslo 1*, 10.
- SÝKORA B. 1983: *Krkonošský národní park*. Praha: Správa Krkonošského národního parku ve Státním zemědělském nakladatelství.
- ŠTURSA J. 1977: Poznámky k jednomu experimentu. *Krkonoše*, str. 10–11.
- ŠTURSOVÁ H. 1984: *Návrh hospodaření na zemědělském půdním fondu na území státních přírodních rezervací v Krkonošském národním parku*. Správa KRNAP.
- Územní plán rajonu Krkonoš. (1960). Terplan – Státní ústav pro rajonové plánování v Praze.
- VESELÝ V. 1964: Horské louky v Krkonoších a jejich využití. *Zprávy, číslo 1*, 9.
- VESELÝ V. 1964: Krkonošské žně. *Zprávy, číslo 2*, 8.
- ZAHRADNÍKOVÁ J. 1989: *Hodnocení stavu obhospodařování na ZPF*. Nepublikováno.
- Zajišťování územní a druhové ochrany a péče o fyto- a zoofond. 2021: *Ročenka Správy Krkonošského národního parku 2021*, str. 17–29.

Příloha č. 1 VÝNATKY KAPITOL 2.3 ZEMĚDĚLSTVÍ OBOROVÉHO DOKUMENTU (1986)

A) ŘAZENÍ LOKALIT DLE ŘAZENÍ V OBOROVÉM DOKUMENTU, DLE ROZDĚLENÍ ÚZEMÍ DO MAPOVÝCH ČTVERCŮ

ČTVEREC č. 4

Mýtiny,

Rýžoviště,

ČTVEREC č. 7

Vosecké boudy,

ČTVEREC č. 8

Dvoračky,

Skelné Hutě,

ČTVEREC č. 9

Rezek,

ČTVEREC č. 10

Fučíkovy boudy,

Medvědí bouda,

ČTVEREC č. 11

Dolní Mísečky,

Horní Mísečky,

Třídolí (kat. úz. Vítkovice),

ČTVEREC č. 12

Tabulové boudy,

Pod Šerínem,

Třídolí (kat. úz. Labská),

Čistá Voda,

Hromovka,

Labská,

Klausovy Boudy,

Přední Labská,

Přední Struhadla,

Zadní Struhadla,

ČTVEREC č. 13

Kukačka,

Sychrov,

Strážné,

ČTVEREC č. 14

Moravská bouda,

Sedmidolí,

Davidovy boudy,

Špindlerovka,

ČTVEREC č. 15

Jelení boudy (k. ú. Špindlerův Mlýn),

Svatý Petr,

ČTVEREC č. 16

Lahrovy boudy,

Přední Rennerovky,

Friesovy boudy,

Zadní Rennerovky,

Na Pláni,

Klášterka,

Klínové boudy,

ČTVEREC č. 17

Na Výhledech,

Jezerní Domky,

Hřiběcí boudy,

Husí boudy,

Hanapetrova paseka,

Godrovy domky,

Zlaté návrší,

ČTVEREC č. 19

Luční bouda,

ČTVEREC č. 20

Richtrovy boudy,

Modrý důl,

Obří důl,

Zelený důl,

Severka,

Chaloupky,

Růžohorky,

Větrník,
Karlov,
ČTVEREC č. 21
Tetřeví boudy,
Lyžařská bouda,
Slávie,
Sokol,
Hrnčířské boudy,
Lučiny,
Zelený potok – Stráň,
Malá a Velká Paseka,
Vebrovy boudy,
Javorské boudy,
Malé Tippetovy boudy,
ČTVEREC č. 22
Bönischovy boudy,
Zrcadlovky,
Sokolská bouda,
Pardubické boudy,
Bolkovská paseka,
Zlatá vyhlídka (k. ú. Janské Lázně),
ČTVEREC č. 23
Hladíkova výšina,
ČTVEREC č. 24
Pomezní Boudy,
Mokré Jámy,
Smrčí,
ČTVEREC č. 25
Žacléřské boudy,
Niklův vrch,
Eliščino údolí – Černá Voda – Rottrovy boudy,
Rennerovky (k. ú. Dolní Malá Úpa),
U kostela (k. ú. Dolní Malá Úpa),
Sagasserovy boudy,
Portášovy boudy,

Šimovky,
Spálený Mlýn,
Latovo údolí,
ČTVEREC č. 26
Výsluní – Zadní, Prostřední a Přední,
Janova bouda,
Pěnkavčí vrch,
Vlašské boudy,
Budovatel (k. ú. Velká Úpa I),
Hlušiny,
Velké Tippetovky,
Nad křížovatkou,
Horní Lysečiny,
Dolní Lysečiny,
Stará hora,
ČTVEREC č. 27
Temný Důl,
Krausovy boudy,
Na Pražačce,
Horní Maršov,
Janské Lázně,
ČTVEREC č. 28
Antonínovo údolí,
ČTVEREC č. 29
Nové Domky,
ČTVEREC č. 30
Lysečinské boudy,
ČTVEREC č. 31
Horní Alberice,
Dolní Alberice,
Vízov,
ČTVEREC č. 32
Rýchory,
Sklenářovice.

B) ŘAZENÍ LOKALIT DLE ABECEDNÍHO POŘÁDKU

Alberčice – Horní, lokality jsou zemědělsky intenzivně využívány k pastvě dobytka. Přes veškerá jednání nejsou dodržovány zásady pastvy na území KRNAP a nebyla učiněna ze strany Státního statku Trutnov žádná opatření k zabránění eroze, dobytek se napájí ve vodotečích, umístění ohrad a stájí u vodotečí znamená přímé nebezpečí splachů močůvky a hnojůvky do vodních toků. Jedná se o trvalý úkol a střety ochrany přírody se zemědělstvím. Lokalita je výhledově začleněna do pastevního areálu.

Alberčice – Dolní, lokalita je zemědělsky intenzivně využívána k pastvě dobytka. Přes veškerá jednání nejsou dodržovány zásady pastvy na území KRNAP a nebyla učiněna ze strany Státního statku Trutnov žádná opatření k zabránění eroze, dobytek se napájí ve vodotečích, umístění ohrad a stájí u vodotečí znamená přímé nebezpečí splachů močůvky a hnojůvky do vodních toků. Jedná se o trvalý úkol a střety ochrany přírody se zemědělstvím.

Lokalita vpravo od potoka, pozemky v obhospodřování Státního statku Trutnov mechanizovanou sklizní a pastvou. Jelikož jsou pozemky svažitě, bude nutné vybudovat mez či cestu protierozního charakteru. Na části pozemků je nutno upravit vodní režim. V této lokalitě (ve střední části) se nacházejí chráněné druhy rostlin.

Lokalita vlevo od potoka, pozemky v užívání Státního statku Trutnov mechanizovanou sklizní a pastvou. Jsou zde dlouhé svažitě parcely, které se k silnici prudce svažují. Je tedy nutno vybudovat mez či cestu protierozního charakteru. Na dvou místech je nutná úprava vodního režimu.

Antonínovo údolí, pozemky okolo odchovny se intenzivně využívají pro pastvu Státního statku Trutnov. Roztříštěné plochy ve vlastním údolí jsou užívány soukromými uživateli a LZ Horní Maršov. V horní části území je potřebná likvidace náletu. Na louce před hájenkou je nutno upravit vodní režim.

Bolkovská paseka, pozemky jsou v užívání Státního statku Lánov a jsou součástí pastevního areálu.

Bönischovy boudy, pozemky v užívání Státního statku Lánov a jsou součástí pastevního areálu. Na tuto část je schválen projekt SPÚ (Státní projektový ústav). Jsou zde pozemky svažitě k jižní straně, s místy nerovným terénem, zamokřené a částečně zarostlé náletem.

Budovatel (kat. úz. Velká Úpa I), lokalita se svažitými pozemky s mírně nerovným terénem, místy zamokřenými plochami. Celá lokalita je sklížena sekáním. Je zde nutno upravit vodní režim a pravidelně likvidovat nálet.

Čistá Voda, pozemky jsou většinou v užívání soukromé a podnikové rekreace. Úroveň hospodaření je nízká, místy se z důvodu zamokření pozemku a náletu sklizeň neprovádí vůbec. Ve spodní části lokality jsou pozemky prudce svažitě a znehodnocené náletem.

Davidovy boudy, enkláva je užívána extenzivně vlastníky rekreačních objektů. Na lokalitě je třeba upravit vodoteče a přepady odpadních vod.

Dolní Lysečiny, pozemky jsou využívány Státním statkem Trutnov většinou pastvou skotu. Na lokalitě v prostoru starého ovčína se počítá s výstavbou odchovny jalovic. Pozemky jsou převážně mírně svažitě s rovným terénem, místy, zvláště v okolí vodotečí, s muldami. Ve výhledu se zde počítá s vybudováním pastevního areálu.

Dolní Mísečky, pozemky nad silnicí jsou poměrně svažitě s nerovným terénem, místy podmáčené a značně znehodnocené náletem. Zemědělsky se nevyužívají, pouze roku 1984 vypásal tuto část Státní statek Vysoké n. J. stádem ovcí. Porosty byly málo spaseny a dosekání nebylo provedeno. Louky a pastviny pod silnicí užívá LZ Harrachov a majitelé rekreačních objektů. Tyto pozemky jsou celkově v lepším stavu, ale část podél Jizerky je silně podmáčená a porostlá náletem.

Dvoračky leží na území SPR Prameny Labe. Zemědělská půda je vedena v užívání IHK Vrchlabí a dvou podnikových rekreačních objektů. Část pozemků je nepravidelně sekána. Travní porosty jsou z botanického hlediska zbytky květnatých horských luk, většinou již značně ochuzených a místy degradovaných monokulturou šfovíku alpského. Aby byla tato lokalita zachována, je nutné podchytit vodoteče v monokulturách šfovíku alpského, tj. obnovit a pročistit starou síť povrchového odvodnění. Velmi důležité je započít s okamžitým obhospodářováním a provést likvidaci porostů šfovíku alpského. Od roku 1985 zde probíhají pokusy komplexně racionalizovat

zační brigády: jak vhodně řešit negativní změny vegetačního krytu s cílem obnovit dřívější květnaté horské louky.

Eliščino údolí – Černá Voda – Rottrovy boudy, jsou zde svažitě a roztráštěné pozemky, místy zamokřené a přerušované různými přítoky Malé Úpy. Pozemky využívány formou pastvy Státním statkem Trutnov ve velké koncentraci, což způsobuje značnou devastaci území. Narušení drnu vyvolává nebezpečí erozního ohrožení pastevních ploch. Nutno prosadit přísný režim pastvy.

Friesovy boudy, zemědělské pozemky na enklávě jsou v užívání vlastníků rekreačních objektů a dlouhodobě se neskylíží. Travní porosty jsou značně degradované, pozemky jsou narušené provedenou kabelizací a výstavbou kanalizace a čistírny odpadních vod. Aby se tato lokalita zachovala, je nejprve zapotřebí upravit narušený terén včetně vysbírání kamene a upravit vodní režim. Potom je nutno začít s pravidelným obhospodařováním pastvou a sekáním.

Fučíkovy boudy (poznámka autora: v současnosti Brádrlerovy Boudy), leží na území SPR Prameny Labe. Pozemky, které jsou vedené jako zemědělské, jsou plošně podmáčené a místy se vyskytují zrašelinělé plochy. Uživatelem je ÚV ČSTV Praha, v posledních letech byly parcely sekány. V roce 1983 byly za účelem odvodnění vybudovány povrchové příkopy. Z důvodu zachování této lokality je zapotřebí ještě upravit vodní režim, pozemky pravidelně ošetřovat (i přihnojovat) a sklízet.

Godrovy domky (kat. úz. Dolní Dvůr), zemědělská půda na lokalitě je využívána uživateli, úpravy pozemků nejsou nutné.

Hanapetrova paseka (kat. úz. Dolní Dvůr), pozemky jsou v současné době většinou řádně obhospodařovány, a to LZ Vrchlabí, travní porosty jsou poměrně kvalitní s dobrou druhovou skladbou.

Hladíkova výšina, pozemky v užívání Státního statku Lánov jsou součástí pastevního areálu. Na tuto lokalitu je schválen projekt SPÚ. Do budoucna se zde počítá s pastvou.

Hlušiny, plochy v prostoru Hlušín, Vavřincova dolu a části Velké Úpy I v okolí hrbitova, lokalita s místně svažitými pozemky, s terémem téměř rovným, místně zamokřeni v okolí vodotečí. Celá lokalita se sklízí pravidelně sekáním.

Horní Albeřice, lokalita je zemědělsky intenzivně využívána k pastvě dobytka. Přes veškerá jednání nejsou dodržovány zásady pastvy na území KRNP a nebyly učiněny ze strany Státního statku Trutnov žádná opatření k zabránění eroze, dobytek se napájí ve vodotečích, umístění ohrad a stájí u vodotečí znamená přímé nebezpečí splachů močůvky a hnojůvky do vodních toků. Jedná se o trvalý úkol a střety ochrany přírody se zemědělstvím.

Lokalita je rozdělena na dvě části Albeřickým potokem. Lokalita vpravo od potoka, pozemky převážně v užívání Státního statku Trutnov mechanizovanou sklizní a pastvou. Terén je zde rovný, mírně svažitý se spádem k potoku. Je zde potřebná úprava vodního režimu na plochách v okolí potoka, úpravy je nutno řešit komplexně s ohledem na lokální odběry pitné vody a výskyt chráněných druhů rostlin. S lokalitou se výhledově počítá do uvažovaného pastevního areálu.

Lokalita vlevo od potoka, pozemky převážně v užívání Státního statku Trutnov mechanizovanou sklizní a pastvou. Severně od salaše je určen zvláštní režim hospodaření s ohledem na botanickou lokalitu. Zvláštní režim hospodaření platí i pro plochy v okolí lomu. Na tuto plochu je schválen projekt SPÚ (Státní projektový ústav). Lokalita je výhledově začleněna do pastevního areálu.

Horní Lysečiny, zemědělské pozemky jsou z větší části využívány LZ Horní Maršov sekáním. Jsou v dobrém stavu bez potřeby technických opatření.

Horní Maršov, pozemky téměř rovné, místy svažitě, jsou v užívání Státního statku Trutnov a LZ Horní Maršov.

Horní Mísečky, na enklávě jsou zemědělské pozemky využívány extenzivně, některé v důsledku poškození stavební činností nejsou obhospodařovány vůbec. Většinu pozemků na této lokalitě vlastní TZ ČO ČSTV, ostatní majitelé rekreačních objektů. Travní porosty jsou z důvodu špatného hospodaření nekvalitní, parcely ve středu lokality jsou téměř zarostlé monokulturou šfovíku alpského.

Hrnčířské boudy, pozemky mírně svažitě s rovným terémem, jsou obhospodařovány na dobré úrovni.

Hromovka, pozemky jsou podél lesa znehodnoceny náletem a špatnou likvidací odpadních vod. Z důvodu zachování lokality a výskytu chráněných druhů rostlin je třeba pozemky dále obhospodařovat.

Hříběcí boudy (kat. úz. Strážné), zemědělské pozemky jsou v užívání vlastníků objektů. Pozemky jsou dobře přístupné, s mírným sklonem, louky se pravidelně sekají a sklízí. Pouze v jižní části lokality je navrženo provést odvodnění zamokřených ploch.

Husí boudy, zemědělská půda je v užívání soukromém a PR. Pozemky jsou mírně svažité, část pozemků kolem vodoteče je zamokřená a porostlá náletem. Louky a pastviny jsou využívány extenzivně.

Chaloupky, enkláva rozdělená komunikací na dvě části. Pozemky jsou zde svažité, místy s nerovným terénem. Část zem. půdy byla převedena do ostatních ploch. Enkláva se obhospodařuje pravidelným sekáním.

Janova bouda, pozemky jsou pouze mírně svažité, téměř rovné. Část lokality je obhospodařována původní formou budního hospodaření s použitím kejdivání. Na této lokalitě díky hospodaření se vyskytují chráněné druhy rostlin.

Janské Lázně, lokalita v prostoru Janských Lázní je rozdělena na 3 samostatné části s rozdílným výhledovým využitím. Na pozemcích nad Lesním domem se počítá s výstavbou sportovního areálu města. Pozemky jsou zamokřené. Další část lokality západně od uvažovaného sportovního areálu zaujímá roztráštěné pozemky v okolí soukromých a rekreačních objektů, které jsou pravidelně sklízěny. Severní část lokality je tvořena pozemky s mírnou svažitostí, rovným terénem a dobrou úrovní hospodaření.

Javorské boudy, jsou zde pozemky svažité, terén se příkře svažuje k vodoteči, která protéká středem této lokality. Na pozemcích je třeba provést úpravu vodního režimu a místy odstranění náletu. Lokalita vhodná pro výpas malým stádem.

Jelení boudy (k. ú. Špindlerův Mlýn), zemědělská půda na této lokalitě je využívána extenzivně, část je znehodnocena náletem (vpravo nad Červeným potokem), plochy pod Jeleními boudami jsou zamokřené a značně zdegradované, a proto se nesklízí.

Jezerní Domky, pozemky jsou každoročně sekány.

Karlov, lokalita s pozemky místy nesklizenými z důvodu zamokření a zarůstání náletem. Jelikož donedávna byla lokalita nepřístupná, téměř větší-

na zemědělské půdy byla převedena do ostatních ploch. V roce 1985 se opět tato půda navrátila do ZPF s uložením podmínek pro hospodaření ze strany ONV pro jednotlivé uživatele pozemků.

Klausovy Boudy, enkláva je extenzivně využívána. Aby se zlepšil stav zemědělských pozemků, je třeba provést povrchové odvodnění (v jižní části výskyt orchidejí).

Klásterka, zemědělská půda se delší dobu nevyužívá. Jedná se o pastviny, které jsou vedeny v užívání drobné rekreace. Za účelem uchování lokality je navržena probírka náletu, sklizeň ručními sekačkami, a to v omezené míře. Tato lokalita je vhodná pro výpas malou skupinou skotu nebo koní.

Klínové boudy, enkláva se rozkládá na území SPR Prameny Úpy. Zemědělská půda zde není evidovaná, všechny louky a pastviny byly převedeny do ostatních ploch. Pozemky se přibližně 20 let nesklízí, travní porosty postupně degradují. V dolní části lokality jsou pozemky více zamokřené a vyskytují se velké plochy šťovíku alpského. Aby byla tato enkláva zachována, je nutno pročistit a obnovit starou síť povrchového odvodnění, odstranit porosty šťovíku alpského a pozemky začít obhospodařovat.

Krausovy boudy, malá enkláva přístupná svážnicí, část pozemků byla vyjmuta ze ZPF a převedena do ostatních ploch.

Kukačka, na lokalitě je umístěn seník Státního statku Láňov, který má kapacitu 15 vagonů sena. Tento seník svou kapacitou nestačí, proto se plánuje pro svoz sena z oblasti Špindlerova Mlýna výstavba ještě jednoho seníku.

Labská – západně od údolní nádrže, lokalita není z velké části vůbec obhospodařována. Zemědělskou půdu užívají vlastníci rekreačních objektů. Louky jsou značně zamokřené, místy je nerovný terén a nálet.

Lahrový boudy, část zemědělských pozemků je od r. 1983 v užívání Státního statku Vysoké nad Jizerou a slouží k pastvě huculských koní. Tyto pozemky jsou ošetřovány, přihnojovány a sklízěny pokosem a pastvou. Jejich stav se proti předcházejícím letům zlepšil. Pozemky, které byly r. 1985 určeny pro experimentální chov ovcí Státního statku Láňov, jsou delší dobu nesekané a nesklízě-

né (objevuje se i plošné zamokření). Prováděnou pastvou ovci se jejich stav nezlepšil. Pouze malá část zem. půdy (cca 2,5 ha) na této enklávě je pečlivě obhospodařována (vlastník Adolf – trvale bydlicí). Louky mají pestrou druhovou skladbu, jsou ukázkou květnatých horských luk, dříve typických pro Krkonoše.

Latovo údolí, pozemky svažité, místy zamokřené. Lokalita je využívána neorganizovanou pastvou jalovic Státního statku Trutnov. Častými přesuny stáda po svažitých pozemcích dochází k narušení drnu, rozšlapávání vodotečí a následnému rozbahnění a dále rozrušování kamenných hrází, takže se stále více zvětšuje erozní ohroženost. Pro další využití těchto svažitých pozemků je nutno zpracovat řádný režim a odstranit negativní důsledky pastvy. **Lučiny**, nacházejí se zde zčásti zamokřené pozemky s rovným terénem. Po skončené úpravě vodního režimu bude možno celou lokalitu obhospodařovat běžným způsobem.

Luční bouda, jde o pozemky, na nichž se dříve hospodařilo a které jsou stále vedeny v evidenci nemovitostí jako pastviny. Z botanického hlediska to jsou druhově chudé smilkové louky a porosty degradované v monokultury rdesna hadí kořen a metlice trsnaté. Vzhledem ke špatné zemědělské bonitě, izolovanosti lokality uprostřed státní přírodní rezervace a výskytu chráněných druhů rostlin je navržen převod těchto pozemků do ostatních ploch.

Lysečinské boudy, převážná část pozemků v okolí Lysečinských bud byla již zalesněna. Pozemky jsou místy s nerovným terénem a zarostlé náletem. Z hlediska zachování lokality je nutná likvidace náletu a pravidelné sekání.

Lyžařská bouda, enkláva nacházející se v SPR. Pozemky na ní jsou převážně nerovné a z velké části zamokřené. Z těchto důvodů se sklízí pouze část pozemků pod Prvosenkou a Lyžařskou boudou. Způsob hospodaření na celé enklávě bude podřízen ochrannému plánu.

Mokrý Jámy, pozemky v převážné míře v užívání St. statku Trutnov. Západní část území je zamokřena s výskytem chráněných druhů. Pozemky se částečně sekají a částečně pasou kooperačním stádem jalovic. Pastva je v současné době extenzivní, bez režimu a popastevního ošetřování.

Malá a Velká Paseka, území s funkcí hlavního sportovně-rekreačního zázemí Pece pod Sněžkou. Pozemky jsou svažité, místy s nerovným terénem, avšak z velké části pravidelně sekané.

Malé Tippetovy boudy, lokalita s pozemky svažitými, ve spodní části s nerovným terénem a zarostlé náletem. Tato lokalita po úpravách by byla vhodná pro výpas malým stádem.

Medvědí bouda, lokalita je jen částečně obhospodařována. Pozemky jsou z poloviny zamokřené, místy se vyskytuje nálet, terén je nerovný. Bude nutno upravit vodní režim vybudováním povrchového odvodnění, odstranit drobný nálet a zemědělskou půdu obhospodařovat.

Modrý důl, vlivem zhoršení způsobu obhospodaření se zde nachází již jen zbytky květnatých horských luk. Pod boudami se antropogenními vlivy rozšířil štovík alpský a další ruderalní druhy, které je nutno zlikvidovat, jelikož se zde nachází mnoho vzácných rostlin a lokalita je součástí SPR. Pro celou lokalitu je nutno zpracovat ochranný plán.

Moravská bouda, enkláva leží na území SPR Prameny Labe. Vegetační kryt je značně degradován, a to zejména v důsledku zanedbané péče o povrchové odvodnění. Část plochy je podmáčená a zrašelinělá, místy je terén velmi nerovný se zarostlými balvany. Pozemky jsou ve vlastnictví rekreačních objektů, v poslední době je část z nich obhospodařována formou individuálního výpasu (hovězí dobytek, ovce) a pokosem.

Mýtiny, dva chovatelé ovci, zbytek vlastníci rekreačních objektů, dříve sklizeň zajišťovalo JZD Mírová pod Kozákovem.

Na Pláni, zemědělská půda – pastviny jsou v užívání PR (podniková rekreace). Pozemky jsou svažité, s nerovným terénem a delší dobu se nesklízejí. K udržení rázu krajiny a ke stabilizaci půdního fondu bude potřeba pozemky sekat ručními sekačkami, udržovat povrchové odvodnění a podle potřeby provést probírku náletu.

Na Pražačce, lokalita s mírně svažitými pozemky. Pravidelně obhospodařovaná, bez potřeby technických úprav.

Na Výhledech, pozemky jsou každoročně sekány.

Nad křížovatkou, velmi malá enkláva s příkrými a značně kamenitými pozemky. Převážná část zemědělské půdy byla převedena do lesní půdy a do ostatních ploch. Pro uchování enklávy je nutno provádět občasnou probírku náletu.

Niklův vrch, pozemky mírně svažité, nerovné, místy zamokřené. Jsou využívány extenzivní, málo organizovanou pastvou Státním statkem Trutnov. Nutná pravidelná prořezávka náletu a v případě další pastvy dobudovat nezbytná technická zařízení.

Nové Domky, pozemky s terénem mírně svažitým, v okolí toku Malé Úpy přecházejí v příkrý svah. Pozemky jsou v užívání Státního statku Trutnov a drobných uživatelů; jsou roztržštěny zástavbou, vodotečemi a přepady odpadních vod od objektů. Pod zotavovnou Hořec se nachází prameniště, které zamokřuje okolní pozemky. Nad Novými Domky je též několik studní (zdroje pitné vody). Pozemky nad cestou, vedoucí ke kostelu na D. M. Úpě, se sklízí sekáním. Ostatní pozemky využívá Státní statek Trutnov pro pastvu jalovic, při které dochází k rozšlapávání zamokřených pozemků a dalšímu rozšiřování těchto ploch a dále ke škodám v okolí toku Malé Úpy sešlapáváním obou břehů a příkrých strání nad tokem.

Obří důl, podobně jako v Modrém dole se zde nachází zbytky velmi bohatých květnatých horských luk. Tato lokalita je též v SPR a bude pro ni zpracován ochranný plán.

Pardubické boudy, jelikož jsou zde pozemky špatně přístupné a svažité, nemají z hlediska zemědělského využití význam. Pozemky zde přebírají rekreační funkci.

Pěnkavčí vrch, pozemky jsou mírně svažité, místy nerovné, jižní část lokality je zamokřena. Celá lokalita se sklízí sekáním. Je zde nutno podchytit přepady studní a upravit vodní režim.

Pod Šeřínem, enkláva je extenzivně využívána vlastníky rekreačních chalup.

Pomezí Boudy, pozemky nad silnicí ke státní hranici s PLR jsou zčásti zamokřené. V převážné míře jsou v užívání Státního statku Trutnov, který tuto část sklízí sečením, na zamokřených po-

zemcích mimo botanické plochy je nutná úprava vodního režimu (tj. obnovení systému otevřených vodotečí).

Portášovy boudy, část pozemků je narušena výstavbou. Pozemky jsou mírně svažité, z malé části zarostlé náletem.

Přední Labská, lokalita zaujímá pozemky vpravo od silnice Vrchlábí – Špindlerův Mlýn. Zemědělská půda je využívána extenzivně, část pozemků výše od zvoničky byla upravena formou náhradních rekultivací.

Přední Rennerovy, pozemky na této lokalitě se kromě malé části pod zotavovnou Rozhled a obytnou Mařenka dlouhodobě nesklízely. Od roku 1985 jsou určeny k ověřování možnosti, zda tyto extrémní polohy zem. půd v KRNAP je možno využít pastvou ovcí. Státní statek Lánov zajistil na jaře r. 1986 přihnojení pozemků (ruční rozhoz NPK) a chemickou likvidaci šťovíku alpského (použitím herbicidu Roundup).

Přední Struhadla, enkláva je špatně přístupná, pozemky jsou zamokřené a nerovné. Převážná část jich byla převedena do ostatních ploch, zbývající zemědělské pozemky jsou v užívání soukromé rekreace. Za účelem zachování lokality a rázu krajiny je nutné provést úpravu vodního režimu a probírku náletu.

Rennerovy (k. ú. Dolní Malá Úpa), pozemky jsou mírně svažité, roztržštěny zástavbou a sítí stružek a vodotečí. Terén je místy nerovný.

Rezek, zemědělskou půdu na lokalitě užívá LZ Harrachov a majitel rekreačních objektů. Pozemky jsou přístupné mechanizací, jejich stav je dobrý, travní porosty jsou poměrně kvalitní.

Richtrový boudy, dle OD jako lokalita Pod Výrovkou (kat. úz. Pec pod Sn.), leží na území SPR Prameny Úpy. Celá lokalita mimo jednu parcelu je vedena v ostatních plochách. Pozemky jsou prudce svažité a delší dobu neobhospodařované. Využívána je pouze louka ve vlastnictví J. Bergera. Tato květnatá horská louka je pozoruhodná zejména tím, že u ní nedošlo k přerušení obhospodařování, a tak je jednou z luk v rezervacích, kde lze sledovat pozitivní vlivy šetrného hospodaření na strukturu horské vegetace.

Růžohorky, pozemky se značně nerovným kame- ným terénem a místy zarostlé náletem. Nejvhod- nější využití této enklávy je kůlovou pastvou.

Rýchory, jedná se o nejcennější přírodovědné území SPR s nejvýše položenou Rýchorskou bou- dou. Údolí Sněžného potoka na východě území je zemědělsky využíváno a současně je prameništěm pitné vody pro Žacléř. Vydatnost se uvádí až 11,1 l/ sec. PHO bylo vyhlášeno již v roce 1979 pro zářezy a povrchový odběr ze Sněžného potoka. Území je častým střetem vodohospodářských a zeměděl- ských zájmů, které se řeší na nejvyšší úrovni. Další prameniště „Rýchory“ s vyhlášenou ochranou v roce 1984 má vydatnost 5 l/sec a výměra PHO činí téměř 20 ha zemědělské a lesní půdy. Mimo SPR jsou pozemky v užívání Státního statku Trutnov. Parcely jsou zde mírně svažité, rovné, mezi Sněžným potokem a lesem zamokřené. Na plochách nad odbočkou ke Sněžným domkům je výskyt chráněných druhů rostlin. Na pozemcích mezi Sněžným potokem a lesem je nutná úprava vodního režimu a likvidace náletu.

Rýžoviště, velkou část pozemků užívá LZ Harrachov, ostatní zem. půdu ostatní vlastníci, některé pozemky nebyly sekány 20 let, zde se vyskytuje velký nálet, změněná skladba porostu. Extenzivně jsou využívány pozemky po pravé straně Ryzího potoka. V posledních letech došlo k určitému zlep- šení – více pokosených pozemků, některé pozemky byly pronajaty k chovu ovcí. Menší plochy zem. půdy se nacházejí v Harrachově, jedná se většinou o extenzivně využívané louky. Na enklávě Rýžoviš- tě se nedoporučuje pasení, pouze kosení.

Sagasserovy boudy, tato malá enkláva je pravi- delně sklízena sekáním. Není zde zatím zapotřebí žádných úprav.

Sedmidolí, pozemky jsou nerovné, sklizeň se pro- vádí podle možností úrovně terénu.

Skelné Hutě, tato lokalita je využívána extenziv- ně, většinu pozemků sklízí LZ Harrachov a místy není sklizeň prováděna vůbec. Pozemky jsou svažité s nerovným terénem, jsou zde velké plochy s rozvolněným i hustým náletem, které jsou vedené v evidenci nemovitosti jako ZPF (nyní mají charak- ter vzrostlého lesa). Jižněji po levé straně Jizerky jsou zemědělské pozemky, které užívají drobní vlastníci.

Sychrov, louky a pastviny v kat. úz. Benecko obhospodařují drobní uživatelé – trvale bydlíci. Stav těchto pozemků je dobrý, porosty jsou kvalitní a jsou pravidelně sklizeny. Druhá část pozemků, patřící většinou majitelům rekreačních objektů, je využívána extenzivně. Nejvíce zanedbané jsou pozemky, které jsou vedeny v užívání JZD Horní Branná (parcely nad Zlatou vyhlídkou). Tyto se mnoho let nesklízí, jsou zamokřené a postupně zarůstají náletem.

Severka, enkláva s velmi svažitými pozemky, místy s nerovným terénem. Je zde třeba provést likvidaci náletu. Protože je zde zachováno budní hospodář- ství, odpovídá tomu i stav pozemků a porostu.

Sklenářovice, s nepatrnou zástavbou v povodí Zlatého potoka je zemědělsky intenzivně využívané území k pastvě dobytka se stejnými problémy jako území Albeřic a Lysečín. Lokalita je v užívání Stát- ního statku Trutnov extenzivní pastvou. Pozemky se mírně až příkře svažují z obou stran ke Zlatému potoku. Extenzivní způsob využití je podmíněn nedostatečným vybudováním pastevně-technických zařízení, nedostatkem vhodné horské mechanizace a samotným stavem pozemků. To vše způsobuje značné rozšíření náletu, rozbahnění a rozšlapání pozemků v okolí vodotečí, devastaci drnového fondu a tím i stále menší využitelnost pozemků. Silný nálet, havarijní stav salaší, komunikace a jejich okolí způso- bují též estetické závady a působí nepříznivě v krajině. Každým rokem narůstají náklady potřebné pro vybu- dování vzorového pastevního areálu, neboť pastvou je jedině možno toto území obhospodařovat.

Slávie, lokalita s funkcí hlavního sportovně-rekreač- ního zázemí Pece pod Sněžkou. Pozemky jsou místy narušeny výstavbou a rekonstrukcemi RZ, výstavbou inženýrských sítí a přístupových komunikací. Po- zemky na převážné části lokality jsou svažité, místy s nerovným terénem.

Smrčí, pozemky jsou v současné době využívány pastvou jalovic Státního statku Trutnov. Západní část lokality je zamokřená, s nerovným terénem. Pastva je prováděna obdobně jako na Mokřých jámách.

Sokol, lokalita s funkcí hlavního sportovně-rekreač- ního zázemí Pece pod Sněžkou. V převážné míře jsou zde pozemky optimálně využívány, pouze malá část je svažitá, kde je nutno dořešit svedení odpadních vod.

Sokolská bouda (k. ú. Černá Hora v Krkonoších), enkláva s terénem mírně svažitém, místy s menšími nerovnostmi. Část pozemků je vyjmuta ze SPF. V současné době se pozemky sklízí a jsou využívány pro soukromou pastvu ovcí do 15 ks, což plně vyhovuje.

Spálený Mlýn, pozemky mírně svažité až svažité, z části zamokřené a místy nerovné. Celá lokalita se pravidelně sklízí. Nutná úprava vodního režimu a úprava terénu dotčeného výstavbou.

Stará hora, ve spodní části je terén mírně svažitý, směrem k silnici se příkře svažuje. Pozemky jsou místy podél vodotečí zamokřené. Jsou sklizeny jednotlivými uživateli.

Strážné, zemědělské pozemky užívají majitelé objektů – podniky, organizace a soukromníci (10 ha v okolí kostela vlastní synodní rada Českobratrské církve evangelické, která na svých pozemcích provozuje i pastvu). Zemědělská půda v této oblasti je v převážné míře řádně obhospodařovaná, pozemky jsou pravidelně ošetřovány a sklizeny. Na několika místech je nutno odstranit zamokření pozemků, podchytit pramenné vývěry a vodu svést recipienty.

Svatý Petr, enkláva je dobře přístupná, je zde mnoho rekreačních objektů. Pozemky jsou poměrně suché, jen s menšími nerovnostmi, ale část je jich znehodnocena výstavbou a špatným stavem vodotečí. Zemědělská půda je v užívání vlastníků zdejších objektů, sklizeň si zajišťují uživatelé sami nebo smluvně prostřednictvím Státního statku Lánov. Z botanického hlediska jsou nyní travní porosty zbytkem květnatých horských luk, které se nezachovaly z důvodu špatného obhospodařování. Zemědělské pozemky ležící v intravilánu Šp. Mlýna jsou roztráštěné a protkané zástavbou. Jsou využívány extenzivně, některé plní funkci městské zeleně.

Šimovky, pozemky velmi svažité, místy zamokřené, ve spodní části zarostlé náletem. V současné době je lokalita přístupná po nově vybudované svážnici. Pozemky jsou pravidelně využívány extenzivní pastvou Státním statkem Trutnov.

Špindlerovka, zemědělská půda je vedena v užívání vlastníků rekreačních objektů, sklízí se nepravidelně, v poslední době přistoupilo ještě narušení zemědělských pozemků výstavbou. V dolní části lokality se nevelké plochy neskylízejí a travní porosty zde postupně degradují.

Tabulové boudy, lokalita je extenzivně využívána vlastníky rekreačních objektů. Zemědělské pozemky jsou svažité, místy s nerovným terénem, některé znehodnocené náletem a odtokem odpadních vod.

Temný Důl, enkláva v lese nad řekou Úpou s pozemky mírně svažitými, v dolní části z nepodchyčeného vývěru zamokřenými. Jsou pravidelně sklizeny uživateli sekáním.

Tetřeví boudy, pozemky často využívané sekáním, i když řádné využití lokality je omezeno zamokřením pozemků a výstavbou RZ Královdvorských železár. Je zde potřeba provést úpravu vodního režimu a úpravu terénu narušeného výstavbou. Po provedených úpravách je lokalita obhospodařovatelná.

Třidomí (kat. úz. Labská), enkláva je extenzivně využívána vlastníky rekreačních chalup.

Třidomí (kat. úz. Vítkovice), lokalita je obhospodařována extenzivně, parcely jsou v užívání vlastníků zdejších rekreačních objektů. Na některých pozemcích je velký nálet, plochy směrem k vodoteči jsou zamokřené. Je nutno upravit vodní režim povrchovým odvodněním, odstranit drobný nálet a pozemky pravidelně ošetřovat a sklízet.

U kostela (kat. úz. Dolní Malá Úpa), velmi dobře přístupné pozemky s poměrně rovým terénem, jsou pravidelně sekány. Je potřeba pomístně provést úpravu vodního režimu.

Vebrový boudy, pozemky mírně svažité, zamokřené a poměrně rovné. Horní zamokřená část pozemků z hlediska botanického je zařazena do I. zóny. Zbylou část pozemků je navrženo odvodnit. Lokalita vhodná pro výpas malým stádem.

Velké Tippetovky, nově přístupná enkláva po vybudování svážnice. Z důvodu dřívější nepřístupnosti se ani v současné době neobhospodařuje, dochází tedy ke snižování kvality porostu, rozšiřování náletu, zhoršování vodního režimu i estetickým závadám. Část pozemků hustě zarostlá náletem byla převedena do lesní půdy. Enkláva je rozdělena vodotečí a obě části enklávy se k ní příkře svažují. Vodoteč má několik silných přítoků. Po úpravě vodního režimu a likvidaci náletu by bylo nejvhodnější využít tuto lokalitu kůlovou pastvou nebo malým stádem.

Větrník, malá lokalita s velmi svažitými pozemky, ve spodní části zamokřenými, místy jsou zarostlé

náletem a nerovné. Zde je třeba obnovit a vyřešit vodní režim a pravidelně sklízet.

Vízov, pozemky užívá Státní statek Trutnov mechanizovanou sklizní v kombinaci s pastvou. Lokalita se nachází v pramenné oblasti vodovodu pro Žacléř. Místa jsou plochy kamenité, s nerovným terénem, zamokřené a zarostlé náletem. Pozemky mezi Sněžným potokem a lesem ve vrchní části jsou navrženy pro zalesnění. Na čtyřech místech této lokality je výskyt chráněných druhů rostlin.

Vlašské boudy, lokalita je rozdělena vybudovanou svážnicí na dvě části. Pozemky nad cestou jsou mírně svažité s rovným terénem. Pod cestou jsou plochy zamokřeny vodotečí a dále se prudce svažují k Vavřincovu potoku. Celá lokalita je sklizena sekáním. Je zde nutno upravit vodní režim a pravidelně likvidovat nálet.

Vosecké boudy, pozemky (pastviny) jsou vedeny v užívání LZ Harrachov, dlouhodobě se nesekají. Travní porosty jsou nekvalitní, botanicky změněné, střed enklávy je degradován na monokulturu šťovíku alpského. Aby bylo možné tuto lokalitu obhospodařovat, je nutná likvidace zdroje splaškových vod a v následnosti likvidace šťovíku alpského. Současně bude nutné řešit úpravu vodního režimu, buď obnovou sítě starého odvodnění, nebo vybudováním nových odvodňovacích stružek.

Výsluní – Zadní, Prostřední a Přední, pozemky jsou vesměs svažité s rozdílným stupněm, terén je členitý. Pozemky jsou rozčleněny sítí cest, vodotečí, přepadů a kamenných hrází. Plochy jsou celkem každoročně sklizeny. V blízkosti kamenných hrází se rozšiřuje nálet. Pozemky až na výjimky jsou sklízitelné ručními sekačkami.

Zadní Rennerovky, leží na území SPR Prameny Úpy. Zemědělská půda není na této enklávě evido-

vaná, všechny louky a pastviny byly převedeny do ostatních ploch. Pozemky se tedy zemědělsky nevyužívají, travní porosty stále více degradují z důvodu dlouhodobého neobhospodařování. Proto je nutno pozemky ošetřovat a sklízet pokosem nebo pastvou.

Zadní Struhadla, na lokalitě jsou svažité pozemky, z části zamokřené.

Zelený důl, enkláva rozdělená Jelením potokem na dvě části, vlevo od potoka rovné, kvalitně využívané pozemky, vpravo svažité a zamokřené, s potřebou úpravy vodního režimu.

Zelený potok – Straň, pozemky v klínu Zeleného potoka a Lučního potoka velmi svažité, místa neskylizitelné ani ručními sekačkami, ojediněle zarostlé náletem. Pro zachování lokality je nutná sklizeň pozemků s nižší sklonitostí a pravidelná likvidace náletu.

Zlaté návrší (kat. úz. Dolní Dvůr), pozemky jsou velmi svažité, místa s nerovným terénem a z části byly již zalesněny. Zemědělská půda je dále znehodnocena náletem. Za účelem uchování lokality je nutno s konečnou platností stabilizovat zemědělskou půdu s vymezením prostoru pro sklizeň.

Zrcadlovky, pozemky velmi svažité se značně nerovným terénem, zčásti již zalesněné, kamenité a zamokřené. Je zde nutno upravit vodní režim a provést probírku náletu. Lokalita vhodná pro kůlovou pastvu.

Zlatá vyhlídka (k. ú. Janské Lázně), pozemky jsou rovné a řádně obhospodařované.

Žacléřské boudy, lokalita se svažitými pozemky, místy nerovnými a zarostlými náletem. Uživatelé zde provádějí pokos. Nutno pravidelně provádět prořezávku náletu.